Pecyn Dogfen Cyhoeddus

At: Aelodau'r Cabinet

Dyddiad: 14 Chwefror 2024

Rhif Union: 01824712568

ebost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gynghorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **CABINET, DYDD MAWRTH, 20 CHWEFROR 2024** am **10.00 am** yn **SIAMBR Y CYNGOR, NEUADD Y SIR, RHUTHUN A THRWY GYNHADLEDD FIDEO**.

Yn gywir iawn

G Williams
Swyddog Monitro

AGENDA

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Yr Aelodau i ddatgan unrhyw gysylltiad personol neu gysylltiad sy'n rhagfarnu ag unrhyw fater a nodwyd i'w ystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYS

Hysbysiad o eitemau y dylid, ym marn y Cadeirydd, eu hystyried yn y cyfarfod fel materion brys yn unol ag Adran 100B(4) Deddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 5 - 16)

Derbyn cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 23 Ionawr 2024 (copi'n amgaeedig).

5 FFRAMWAITH AILWAMPIO TAI GWAG Y CYNGOR (Tudalennau 17 - 36)

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Rhys Thomas, Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau (copi'n amgaeedig) sy'n gofyn am gymeradwyaeth y Cabinet i ail-dendro Fframwaith Tai Gwag y Cyngor.

6 ARGYMHELLION Y GRŴP CRAFFU CYFALAF (Tudalennau 37 - 46)

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol (copi'n amgaeedig) yn gofyn am gefnogaeth y Cabinet i'r prosiectau a nodwyd i'w cynnwys yng Nghynllun Cyfalaf 2024/25 a'u hargymell i'r Cyngor Llawn.

7 ADRODDIAD CYLLID (Tudalennau 47 - 62)

Ystyried adroddiad gan y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol (copi ynghlwm), ynglŷn â'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf a'r cynnydd a wnaed o ran y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

8 RHAGLEN WAITH Y CABINET (Tudalennau 63 - 68)

Derbyn Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet sydd ynghlwm a nodi'r cynnwys.

MEMBERSHIP

Y Cynghorwyr

Gwyneth Ellis
Gill German
Elen Heaton
Julie Matthews
Jason McLellan
Barry Mellor
Win Mullen-James
Rhys Thomas
Emrys Wynne

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000

Cod Ymddygiad Aelodau

DATGELU A CHOFRESTRU BUDDIANNAU

Rwyf i, (enw)	
*Aelod /Aelod cyfetholedig o *(*dileuer un)*	**Cyngor Sir Ddinbych**

YN CADARNHAU fy mod wedi datgan buddiant ***personol / personol a sy'n rhagfarnu** nas datgelwyd eisoes yn ôl darpariaeth Rhan III cod ymddygiad y Cyngor Sir i Aelodau am y canlynol:-
*(*dileuer un)*

Dyddiad Datgelu:	
Pwyllgor (nodwch):	
Agenda eitem	
Pwnc:	
Natur y Buddiant: *(Gweler y nodyn isod)**	
Llofnod	
Dyddiad	

Noder: Rhowch ddigon o fanylion os gwelwch yn dda, e.e. 'Fi yw perchennog y tir sy'n gyfagos i'r cais ar gyfer caniatâd cynllunio a wnaed gan Mr Jones', neu 'Mae fy ngŵr / ngwraig yn un o weithwyr y cwmni sydd wedi gwneud cais am gymorth ariannol'.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

CABINET

Cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo ddydd Mawrth, 23 Ionawr 2024 am 10.00am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Jason McLellan, Arweinydd ac Aelod Arweiniol Twf Economaidd a Threchu Amddifadedd; Gill German, Dirprwy Arweinydd ac Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Theuluoedd; Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol; Elen Heaton, Aelod Arweiniol Iechyd a Gofal Cymdeithasol; Julie Matthews, Aelod Arweiniol Polisi, Cydraddoldeb a Strategaeth Gorfforaethol; Barry Mellor, Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant; Win Mullen-James, Aelod Arweiniol Datblygu Lleol a Chynllunio; Rhys Thomas, Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau; ac Emrys Wynne, Aelod Arweiniol y Gymraeg, Diwylliant a Threftadaeth

Arsylwyr: Y Cynghorwyr Michelle Blakeley-Walker, Joan Butterfield, Ellie Chard, Ann Davies, Bobby Feeley, Karen Edwards, Pauline Edwards, James Elson, Huw Hilditch-Roberts, Hugh Irving, Alan James, Brian Jones, James May, Terry Mendies, Gareth Sandilands, Andrea Tomlin, Cheryl Williams, David Williams, a Huw Williams

HEFYD YN BRESENNOL

Y Prif Weithredwr (GB); Cyfarwyddwyr Corfforaethol: Gwasanaethau Cymdeithasol ac Addysg (NS), Llywodraethu a Busnes / Swyddog Monitro (GW), a'r Amgylchedd a'r Economi (TW); Penaethiaid Gwasanaeth: Cyllid ac Archwilio (LT), Gwasanaeth Tai a Chymunedau (LG), Gwasanaeth Cefnogi Corfforaethol: Perfformiad, Digidol ac Asedau (HVE); Prif Reolwr Refeniw, Budd-daliadau a Chontractau (PB); Rheolwr Darparu Gwasanaeth: Refeniw a Budd-daliadau (LG); Prif Syrfëwr Prisio ac Ystadau Siartredig (MJ); Rheolwr Prisio ac Ystadau (RE) a Gweinyddwyr Pwyllgorau (KEJ & SLW [Gwe-ddarlledu])

1 YMDDIHEURIADAU

Byddai'r Cynghorydd Win Mullen-James yn cyrraedd yn hwyr oherwydd ymrwymiad cynharach.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Ni chafodd unrhyw gysylltiad ei ddatgan.

3 MATERION BRYS

Ni chodwyd unrhyw faterion brys.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 19 Rhagfyr 2023.

PENDERFYNWYD *derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 19 Rhagfyr 2023 a chadarnhau eu bod yn gywir.*

5 CANLYNIAD ADOLYGIAD Y PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU O BENDERFYNIAD Y CABINET YN YMWNEUD Â'R CYNNIG AM ARBEDION I'R GWASANAETH LLYFRGELLOEDD/SIOPAU UN ALWAD

Cyflwynodd y Cynghorydd Huw Williams, Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Cymunedau yr adroddiad ar ganfyddiadau ac argymhellion y Pwyllgor Craffu a gynhaliwyd ar 11 Ionawr 2024 yn dilyn ystyried galw i mewn benderfyniad y Cabinet a wnaed ar 19 Rhagfyr 2023 mewn perthynas â'r Cynnig Arbedion Llyfrgell/Siop Un Alwad.

Roedd yr adroddiad yn cyfeirio at y drafodaeth hirfaith yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu ar sail galw'r penderfyniad i mewn, ac yn amlygu pryderon penodol y Pwyllgor ynghylch y gostyngiad mewn oriau agor a'r effaith y byddai hynny'n ei chael ar y canlynol –

- argaeledd a hygyrchedd y gwasanaeth llyfrgelloedd a siopau un alwad i breswylwyr, yn arbennig y rhai mwyaf diamddiffyn a'r rhai wedi'u heithrio'n ddigidol
- argaeledd 'canolfannau clyd' ar gyfer y rhai a gafodd eu taro waethaf gan yr argyfwng costau byw, pobl a oedd yn unig, a'r rhai sy'n byw gyda phroblemau iechyd a'u gofalwyr
- argaeledd cyfleusterau llyfrgell ar gyfer plant a phobl ifanc i'w defnyddio i astudio neu waith ymchwilio, neu fel lloches ddiogel i ffwrdd o sefyllfaoedd personol neu deuluol anhrefnus
- argaeledd llyfrgelloedd i'w defnyddio gan grwpiau cymunedol a sefydliadau gwirfoddol er mwyn iddynt ddarparu gwasanaethau cymorth a chyngor y mae mawr eu hangen i drigolion.

Roedd y Pwyllgor hefyd yn pryderu am effeithiau negyddol anfwriadol posibl ar wasanaethau eraill y cyngor sydd eisoes dan bwysau, yr effaith andwyol ar forâl staff a'r effaith y gallai colli staff profiadol ei chael ar gapasiti'r gwasanaeth yn y dyfodol i ddarparu gwasanaethau o safon. Teimlai'r Aelodau nad oedd digon o ymchwiliadau wedi'u gwneud gyda chyrff allanol neu sefydliadau allanol i sicrhau cyllid neu adnoddau eraill i helpu i gynnal y lefelau gwasanaeth presennol cyn i benderfyniad gael ei wneud. O ganlyniad, gofynnwyd i'r Cabinet ailystyried ei benderfyniad gwreiddiol gan ystyried casgliadau ac argymhellion y Pwyllgor Craffu bod y Cabinet yn -

(i) cydnabod arsylwadau, canlyniadau ac argymhellion y Pwyllgor Craffu Cymunedau yn dilyn ei adolygiad o benderfyniad y Cabinet yn ymwneud â'r 'Cynnig am Arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd/Siop Un Alwad'; ac
(ii) yn cytuno i argymhelliad y Pwyllgor i ohirio gweithrediad y penderfyniad nes fydd mwy o gwaith archwilio wedi'i gwblhau er mwyn canfod ffynonellau cyllido amgen sydd ar gael i'r Cyngor a chyrff partner eraill yn y sector preifat neu'r sector cyhoeddus.

Diolchodd yr Arweinydd i'r Cynghorydd Williams am adrodd ar drafodaeth ac argymhellion y Pwyllgor Craffu. Diolchodd y Cabinet hefyd i'r Pwyllgor Craffu am eu gwaith.

Cydymdeimlodd y Cynghorydd Emrys Wynne â'r pryderon a godwyd ynghylch yr effaith bosibl y byddai gostyngiad mewn oriau yn ei chael fel y nodwyd yn yr adroddiad. Fodd bynnag, roedd yn parhau o'r un farn bod y rhesymau dros alw'r penderfyniad i mewn, a'r pryderon hynny, wedi'u trafod yn drylwyr gan y Cabinet ar 19 Rhagfyr a bod y Cabinet wedi bod yn gwbl ymwybodol o'r holl faterion a risgiau hynny pan wnaed y penderfyniad. Roedd angen y penderfyniad i ymateb i'r her ariannol ddifrifol a gosod cyllideb gytbwys. Roedd y Cabinet wedi gwrando ac ymateb i adborth o'r ymgynghoriad cyhoeddus gyda newidiadau yn arwain at tua 30 o oriau agor ychwanegol o gymharu â'r cynnig gwreiddiol ac agor ar ddiwrnodau penodol. Nid oedd yn cefnogi argymhelliad y Pwyllgor Craffu i ohirio gweithredu'r penderfyniad hyd nes y byddai gwaith pellach yn cael ei wneud i ganfod ffynonellau ariannu amgen. Roedd eisoes wedi ymrwymo i weithio gydag aelodau, swyddogion, a Chynghorau Dinas/Tref/Cymuned i ystyried modelau amgen o ddarparu gwasanaethau llyfrgell gyda'r bwriad o ddiogelu a thyfu'r ddarpariaeth honno at y dyfodol, lliniaru'r toriadau, a chwilio am ffynonellau incwm eraill, ac roedd angen dybryd i osod cyllideb gytbwys ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Nid oedd unrhyw un eisiau torri gwasanaethau llyfrgell, ond roedd y penderfyniad yn cynrychioli'r canlyniad gorau posibl i lyfrgelloedd o ystyried y sefyllfa ariannol bresennol ac yn golygu na fyddai'n rhaid i unrhyw lyfrgell gau a byddai'r holl wasanaethau presennol yn parhau, er gwaetha'r oriau llai.

Roedd y Cynghorydd Gwyneth Ellis hefyd yn cydnabod y craffu trylwyr ac roedd yn falch nad oedd yr argymhelliad wedi bod i wrthdroi'r penderfyniad ond i'w ohirio tra'n disgwyl ymchwil pellach i ffynonellau ariannu amgen. Yn anffodus, roedd yr argymhelliad yn rhy benagored, ac roedd ymrwymiad eisoes wedi'i wneud i edrych i mewn i ddulliau eraill o ariannu a darparu'r gwasanaeth llyfrgell. O ystyried yr amserlen ar gyfer gwneud toriadau/arbedion yn y gyllideb roedd yn hanfodol bod y Cabinet yn cadarnhau ei benderfyniad er mwyn pennu cyllideb gytbwys. Nododd y Pennaeth Cyllid hefyd y risgiau sy'n gysylltiedig ag oedi'r penderfyniad a chyflawni cyllideb gytbwys. Cyfeiriodd y Cynghorydd Barry Mellor at awdurdodau lleol yn Lloegr a oedd i bob pwrpas wedi datgan eu bod yn fethdalwyr gyda llawer o awdurdodau lleol Cymru yn agos at y sefyllfa honno a bod angen gwneud penderfyniadau anodd i osgoi'r canlyniad hwnnw.

Diolchodd y Cynghorydd Huw Williams i'r Cabinet am yr ymatebion. Tynnodd sylw at yr ymateb digynsail i'r ymgynghoriad a chryfder teimladau a siaradwyr angerddol yn ystod y drafodaeth graffu a'r Cabinet. Roedd y Pwyllgor o'r farn y dylid bod wedi gwneud mwy cyn gwneud y penderfyniad ar ymchwilio i ffrydiau ariannu posibl eraill. Fodd bynnag, nid oedd am ailagor y drafodaeth.

Ar ôl ystyried yr adroddiad a'r argymhellion gan y Pwyllgor Craffu, nododd y Cabinet fod yr holl faterion a godwyd wedi'u hystyried wrth wneud y penderfyniad yn eu cyfarfod ar 19 Rhagfyr, a bod ymrwymiadau wedi'u gwneud i weithio gyda budd-ddeiliaid a sefydliadau allanol ar fodelau amgen o darparu gwasanaethau llyfrgell a chwilio am ffynonellau incwm eraill. Gofynnodd y Cabinet am sicrwydd y byddai gwaith yn cael ei wneud fel mater o frys. Ymrwymodd y Prif Weithredwr i

weithio gyda phartneriaid a sefydliadau eraill gyda'r bwriad o ar ddod o hyd i ffyrdd eraill o gefnogi llyfrgelloedd ac eglurodd y byddai cadarnhau'r penderfyniad o ran y gyllideb yn caniatáu eglurder a sicrwydd ynghylch y trafodaethau hynny. Ail-bwysleisiodd y Cabinet y sefyllfa ariannol enbyd ar gyfer cyllid llywodraeth leol ac o ystyried maint yr arbedion cyllidebol sydd eu hangen ar Sir Ddinbych ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf a'r blynyddoedd i ddod byddai holl wasanaethau'r cyngor yn wynebu toriadau ac roedd penderfyniad ar yr arbedion llyfrgell yn cael ei wneud yn y cyd-destun hwnnw. Roedd yr arbedion llyfrgell/siop un alwad wedi cael eu trafod yn helaeth ac roedd y penderfyniad wedi'i wneud gyda'r bwriad o ddiogelu holl lyfrgelloedd y sir felly ni fyddai'n rhaid cau'r un ohonynt.

Amlinellodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes/Swyddog Monitro y broses o alw i mewn, paramedrau trafod y Cabinet, a'r opsiynau sydd ar gael i'r Cabinet o ran gwneud penderfyniadau. Cynigiodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis, ac eiliwyd gan y Cynghorydd Elen Heaton, fod y Cabinet yn cytuno ar argymhelliad 3.1 yr adroddiad, ac yn anghytuno ag argymhelliad 3.2 yr adroddiad a chadarnhau ei benderfyniad gwreiddiol, ond yn ymrwymo i wneud gwaith archwiliadol i ddod o hyd i ffynonellau ariannu eraill.

Ceisiodd y Cynghorydd Hugh Irving (llofnodwr ar y cais i alw penderfyniad i mewn) annerch y Cabinet ar y rhesymeg y tu ôl i alw'r penderfyniad i mewn a herio'r penderfyniad. Cadarnhaodd yr Arweinydd fod y Cabinet yn gwbl ymwybodol o'r rhesymau a bod yr heriau wedi'u nodi'n glir yn yr adroddiad a bod y Cabinet wedi ymateb i'r materion a godwyd. Roedd y mater wedi bod drwy'r prosesau democrataidd priodol, ac o ystyried paramedrau trafod y Cabinet, ni fyddai'n briodol ail-gynnal nac ail-agor y ddrafodaeth graffu. Cyfeiriodd y Swyddog Monitro at y cyfansoddiad a chadarnhaodd fod hyn yn gywir. O ganlyniad, edrychodd yr Arweinydd ar gynnig y Cynghorydd Gwyneth Ellis, a eiliwyd gan y Cynghorydd Elen Heaton, a gafodd ei ailddatgan er eglurder. Ar ôl cael ei roi i bleidlais –

PENDERFYNWYD –

(a) Bod y Cabinet yn cydnabod arsylwadau, canlyniadau ac argymhellion Pwyllgor Craffu Cymunedau yn dilyn ei adolygiad o benderfyniad y Cabinet yn ymwneud â'r 'Cynnig am Arbedion i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd / Siop Un Alwad', ac

(b) Nad yw'r Cabinet yn derbyn argymhelliad 3.2 adroddiad y Pwyllgor Craffu, mae'n cadarnhau'r penderfyniad gwreiddiol a wnaeth ar 19 Rhagfyr 2023, ac yn ymgymryd â mwy o waith i nodi ffynonellau cyllid amgen.

6 CYLLIDEB Y CYNGOR 2024/25

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad yn nodi goblygiadau Setliad Ariannol Dros Dro Llywodraeth Cymru ar gyfer Llywodraeth Leol 2024/25 a chynigion i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25, gan gynnwys lefel Treth y Cyngor.

Roedd yr heriau ariannol digynsail a oedd yn wynebu'r cyngor, ynghyd â'r holl awdurdodau lleol eraill, yn golygu bod angen proses wahanol i bennu'r gyllideb ac

roedd wedi bod yn broses hynod o anodd ac anghyfforddus. Diolchodd y Cynghorydd Ellis i bawb a gymerodd ran yn y broses honno a oedd wedi arwain at gyflwyno cyllideb gytbwys.

Darparodd y Cynghorydd Ellis a'r Pennaeth Cyllid ac Archwilio drosolwg o broses y gyllideb a'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf ac ymhelaethodd ar y cynigion i'w hystyried a'u hargymell i'r Cyngor llawn er mwyn gosod y gyllideb ar gyfer 2024/25. Yn gryno, roedd y setliad dros dro wedi arwain at gynnydd arian parod o 3.6% (£6.720m) ac yn dilyn addasiad sylfaen treth y cyngor roedd yn uwch na'r gymhariaeth arian parod ar 3.7% (o gymharu â chyfartaledd Cymru o 3.1%) gyda'r setliad terfynolyn cael ei ddisgwyl yn gynnar ym mis Mawrth. Roedd y setliad yn cynnwys pob cynnydd mewn cyflogau i athrawon a swyddi nad ydynt yn rhai addysgu a chyfrifoldeb i dalu Cyflog Byw Gwirioneddol i weithwyr gofal. Rhoddwyd manylion am bwysau gwerth £24.682 miliwn ac roedd y setliad dros dro yn cynhyrchu £6.720 miliwn gan adael bwlch cyllido gwerth £17.962 miliwn gyda chynigion i gau'r bwlch hwnnw wedi eu nodi yn yr adroddiad a'u hegluro ymhellach yn y cyfarfod. Cynigiwyd codiad Treth y Cyngor o 8.23% ynghyd ag 1.11% ychwanegol (newid i'r ffigwr dangosol o 1.3% yn yr adroddiad) ar gyfer y cynnydd yn yr ardoll i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru sy'n cyfateb i godiad cyffredinol o 9.34% i gynhyrchu £7.580 miliwn o refeniw ychwanegol. Tynnwyd sylw hefyd at y defnydd arfaethedig o gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i gynorthwyo gyda gosod y gyllideb. Roedd y risgiau o beidio â chyflawni cyllideb gytbwys hefyd wedi'u nodi ynghyd â mesurau lliniaru a gwaith pellach sydd ei angen yn y dyfodol. Roedd y rhagolygon ariannol tymor canolig yn edrych yr un mor heriol. Gan fod y setliad terfynol yn hwyr, argymhellwyd bod awdurdod yn cael ei ddirprwyo er mwyn galluogi addasiadau arian parod yng nghynigion y gyllideb hyd at £500,000. Roedd yn bwysig nodi pe na bai cynigion yn yr adroddiad yn cael eu derbyn, bod yn rhaid cyflwyno cynigion amgen er mwyn cyflawni cyfrifoldeb statudol y Cyngor i osod cyllideb gytbwys.

Yn ystod y drafodaeth condemniodd y Cabinet y sefyllfa ariannol sy'n wynebu llywodraeth leol a oedd yn golygu bod yn rhaid gwneud toriadau difrifol i wasanaethau hanfodol er mwyn pennu cyllideb gytbwys a galwyd am gyllid gwell a chynaliadwy i ddarparu'r gwasanaethau hynny. Nodwyd bod galwadau diweddar wedi'u gwneud gan Aelodau Seneddol ar draws y sbectrwm gwleidyddol i Lywodraeth y DU ddarparu cyllid ychwanegol i lywodraeth leol. O ystyried y cyd-destun ariannol presennol, roedd y Cabinet yn credu bod cynigion y gyllideb yn cynrychioli'r canlyniad gorau i sicrhau bod gwasanaethau gofal cymdeithasol a dysgwyr ysgol yn cael eu hamddiffyn cyn belled ag y bo modd ac i ddiogelu'r rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas.

Croesawodd y Cabinet y setliad uwch na'r disgwyl gan Lywodraeth Cymru ond nododd ei fod yn seiliedig ar ddata a fyddai'n arwain at alw uwch am wasanaethau ac nad oedd yn newid y sefyllfa gyllidebol yn sylweddol o ystyried y byddai darparu gwasanaethau yn 2024/25 yn costio £24.682 miliwn ychwanegol o gymharu â 2023/24, yn bennaf oherwydd pwysau chwyddiant a chynnydd mawr yn y galw gan wasanaethau cleientiaid. Cydnabuwyd y risg y byddai'r galw am wasanaethau cymhleth yn parhau i gynyddu gyda mwy o alw am wasanaethau gofal a mwy o bobl yn wynebu digartrefedd. Talwyd teyrnged i'r gwaith caled o wneud arbedion hyd yma, er gwaethaf hynny, roedd Penaethiaid Gwasanaeth wedi cael targed

arbedion pellach o £3 miliwn i wneud iawn am y diffyg gyda chynigion i aelodau ym mis Mawrth cyn dechrau'r flwyddyn ariannol; nodwyd bod mentrau i gynorthwyo yn cynnwys y cynllun ymadael gwirfoddol ac adolygiad parhaus o ffioedd a thaliadau. Ysgolion oedd â'r gyllideb fwyaf a oedd wedi'i diogelu yn y blynyddoedd diwethaf ac er na ellid ei diogelu yn ei chyfanrwydd oherwydd maint yr her ariannol, roedd cynnydd o 5.83% yn gyffredinol gydag ysgolion yn gwneud arbediad o 3%. Derbyniwyd yr angen i warchod cronfeydd wrth gefn heb eu clustnodi o ystyried lefel gynyddol y risg yn y gyllideb ar gyfer 2024/25 a blynyddoedd i ddod ynghyd â chynigion ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i gynorthwyo gyda gosod y gyllideb. Roedd y Cabinet yn ymwybodol y byddai'r cynnydd yn Nhreth y Cyngor yn anodd i drigolion ond roedd yn cydnabod y byddai Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor yn diogelu'r rhai mwyaf agored i niwed. Nodwyd y newidiadau diweddar i Ardoll Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru a'r effaith ar Dreth y Cyngor.

Trafododd y Cabinet elfennau pellach o'r gyllideb fel a ganlyn -

- Tynnodd y Cynghorydd Gill German sylw at y setliad gwell oherwydd y cynnydd yn y boblogaeth a data prydau ysgol am ddim a'r effaith ar Addysg a Gwasanaethau Plant a oedd wedi'i gydnabod yn y gyllideb; roedd hi wedi bod yn falch gyda'r prosiect buddsoddi i arbed yn y gwasanaeth maethu i leihau'r ddibyniaeth ar asiantaethau allanol, cynyddu gofalwyr maeth mewnol a gweithio i drawsnewid a gwella gwasanaethau. Amlinellodd y Pennaeth Cyllid sefyllfa'r ysgolion gyda chynnydd wedi'i gyllido yng nghyllideb ysgolion o £7.6 miliwn ac effeithlonrwydd o 3% a oedd yn cyfateb i ostyngiad o £2.7 miliwn a adawodd gynnydd net o £5.6 miliwn; roedd hyn yn cynrychioli cynnydd cyffredinol o 5.8% yng nghyllideb ysgolion. Teimlai'r Cynghorydd German ei bod yn iawn i'r cyngor amsugno llawer o bwysau'r ysgolion ac y byddai'n parhau i wneud y mwyaf o'r buddion i ysgolion drwy ddyrannu grant.
- Ymatebodd y Pennaeth Cyllid ac Archwilio i gwestiynau ynghylch y strategaeth ar gyfer defnyddio cronfeydd wrth gefn a oedd yn cynnwys y defnydd o'r gronfa wrth gefn lliniaru cyllideb i ariannu'r gorwariant a ragwelwyd o £3.2 miliwn yn y flwyddyn ariannol gyfredol a fyddai'n gadael balans o £1.5 miliwn a ailbennu'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn (wedi'i neilltuo i ariannu cynnydd posibl mewn cyfraniadau pensiwn) i ariannu'r costau cyflog yn 2024/25 yn ychwanegol at y pwysau yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a'r costau ymadael sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Ymadael Gwirfoddol a fyddai'n gadael fawr ddim ar ôl yn y gronfa wrth gefn, a throsglwyddo balans y Gronfa Benthyciadau Diwygiedig i'r gronfa wrth gefn lliniaru cyllideb a fyddai'n darparu rhywfaint o amddiffyniad rhag galw sy'n fwy na'r pwysau; roedd hefyd angen cronfa wrth gefn buddsoddi i arbed er mwyn symud i drawsnewid a rhoi hwb i brif brosiectau. Argymhellwyd cadw cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd o ystyried lefel bresennol y risg.
- Amlygodd y Cynghorydd Elen Heaton effaith gofal cymdeithasol ar gyllidebau ledled Cymru, gyda 50% o bwysau yn ystod y flwyddyn wedi'u priodoli i ofal cymdeithasol yn adlewyrchu maint y pwysau, a chymhlethdod yr angen a'r galw yn y dyfodol yn cynyddu tra bod adnoddau'n lleihau. Mewn ymateb, roedd ffocws ar wasanaethau ymyrraeth gynnar/atal yn y dyfodol ac roedd angen buddsoddi yn y meysydd hynny a pharhau i archwilio atebion arloesol a thrawsnewidiol.

- Tynnodd y Cynghorydd Julie Mathews sylw at yr Asesiad o'r Effaith ar y Gymuned a oedd yn canolbwyntio ar agregiad lefel uchel o'r mesurau lleihau cyllideb cyfunol a fyddai'n ddogfen fyw, a rhoddwyd sicrwydd y byddai effaith y toriadau yn y gyllideb ar ddinasyddion yn cael eu monitro'n agos gan y Cabinet a'r Tîm Gweithredol Corfforaethol wrth symud ymlaen a chydweithio posibl yn y dyfodol gyda sefydliadau eraill i gyflawni ar gyfer y rhai mwyaf agored i niwed.

Ar y pwynt hwn, agorodd yr Arweinydd y drafodaeth i aelodau nad oeddent yn aelodau o'r Cabinet.

Lleisiodd y Cynghorydd Bobby Feeley ei gwrthwynebiad i arbedion y llyfrgell/siop un alwad. Cyfeiriodd at ddau setliad ariannu olaf Sir Ddinbych ynghyd â Chyllid Ffyniant Bro ar gyfer Dyffryn Clwyd a Gorllewin Clwyd a theimlai fod y Cabinet wedi methu â chynllunio ymlaen ac wedi methu trigolion Sir Ddinbych. Teimlai hefyd fod y cynnydd yn Nhreth y Cyngor yn annerbyniol ac nid oedd yn gallu cefnogi'r gyllideb. Cododd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts gwestiynau am gyllidebau ysgolion a'r effaith ar ddysgwyr; yr angen i edrych ar atebion arloesol a newid trawsnewidiol cyn torri gwasanaethau, a phryderon ynghylch yr arbedion o £3 miliwn nas nodwyd a'r galw posibl ar gronfeydd wrth gefn. Teimlai'r Cynghorydd David Williams y dylai cynigion ar gyfer Parc Cenedlaethol newydd yng Ngogledd Ddwyrain Cymru gael eu rhoi o'r neilltu o ystyried y gost uchel.

Ymatebodd Aelodau Cabinet Arweiniol a swyddogion perthnasol i'r materion a godwyd, a chwestiynau a sylwadau dilynol, fel a ganlyn –

- roedd y setliadau gan Lywodraeth Cymru wedi cynrychioli toriad mewn termau real o ystyried chwyddiant a phwysau costau; roedd cyllid llywodraeth leol yn wynebu toriadau llym ac roedd galwadau ar Lywodraeth y DU i ailfeddwl
- roedd y Cyllid Ffyniant Bro ar gyfer prosiectau cyfalaf penodol yn gyllid cwbl ar wahân i'r Grant Cynnal Refeniw a oedd yn ariannu gwasanaethau'r cyngor
- roedd y cynnydd uchel yn Nhreth y Cyngor yn adlewyrchu'r pwysau ariannol digynsail sy'n wynebu'r awdurdod a'r angen i sicrhau cyllideb gytbwys ac roedd Cynllun Gostyngiadau Treth y Cyngor yn darparu rhywfaint o amddiffyniad i'r rhai mwyaf agored i niwed
- roedd y cyngor wedi gallu gosod cynnydd Treth y Cyngor is yn 2023/24 mewn argyfwng costau byw er budd trigolion
- nid oedd neb eisiau codi lefel Treth y Cyngor a thorri gwasanaethau, ond roedd yn anghenraid er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys neu ddod yn fethdalwr i bob pwrpas
- ni fyddai'n bosibl aros i'r arbedion o £3 miliwn gan Benaethiaid Gwasanaeth gael eu canfod cyn gosod y gyllideb oherwydd yr amserlenni dan sylw ond y byddent yn cynnwys arbedion o'r Cynllun Ymadael Gwirfoddol
- roedd y pwysau cost ar gyfer pensiynau athrawon wedi'u cynnwys ar gyfer ysgolion ond y gobaith oedd y byddai cyllid y llywodraeth yn talu'r gost honno, ac roedd pwysau cyflogau ar gyfer swyddi nad ydynt mewn ysgolion yn rhagdybio dyfarniad cyflog o 5% a allai fod yn uwch na'r dyfarniad cyflog
- er bod risg y byddai angen cronfeydd wrth gefn heb eu clustnodi y bwriad oedd cadw'r gronfa honno a delio â'r pwysau fel y nodwyd yn yr adroddiad

- i amddiffyn y rhai mwyaf agored i niwed a mynd i'r afael â chynnydd yn y galw roedd y gyllideb yn cynnig swm ychwanegol: £7.969 miliwn ar gyfer Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Digartrefedd, £2 miliwn ar gyfer Addysg a Gwasanaethau Plant, a £5.6 miliwn yn gyffredinol ar gyfer Ysgolion – roedd gwasanaethau eraill yn gorfod dod o hyd i arbedion a dioddef toriadau i ariannu'r rheini; roedd buddsoddiad mewn meysydd eraill yn cynnwys Gwasanaethau Gofal Maeth a'r Tîm Teuluoedd Integredig Lleol yn y Gwasanaethau Plant
- derbyniwyd bod cyllid ar gyfer dyfarniadau cyflog ar draws holl wasanaethau'r cyngor wedi'i gydnabod ac nid yn unig i ysgolion ar gyfer dyfarniadau cyflog staff ddysgu a'r rhai nad ydynt yn addysgu. Fodd bynnag, roedd y cyngor yn amsugno pwysau chwyddiant ysgolion ar gyfer cyflogau, cyfleustodau, Ardrethi Annomestig a chytundebau lefel gwasanaeth fel nad oeddent yn cael eu trosglwyddo i ysgolion, a oedd yn dasg fawr ac nid oedd yn wir ym mhob awdurdod.
- nid oedd cynnig y Parc Cenedlaethol yn ystyriaeth ar gyfer y gyllideb gyfredol. Byddai Cyfoeth Naturiol Cymru yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf yng Ngweithdy'r Cyngor ar 9 Ebrill, a byddai aelodau'n cael cyfle i drafod y mater bryd hynny.

Cynigiodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis argymhellion yr adroddiad, gyda gwelliant i argymhelliad 3.3 i adlewyrchu Ardoll ddiwygiedig Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru o 1.11% a oedd yn cyfateb i godiad Treth y Cyngor cyffredinol o 9.34%, ac fe'i heiliwyd gan y Cynghorydd Barry Mellor.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet –*

(a) *yn nodi effaith y Setliad Dros Dro ar gyfer 2024/25;*

(b) *cefnogi'r cynigion a amlinellir yn Atodiad 1 yr adroddiad, ac y manylir arnynt yn Adran 4 yr adroddiad, ac yn eu hargymell i'r Cyngor llawn er mwyn llunio'r gyllideb yn derfynol ar gyfer 2024/25;*

(c) *argymell i'r Cyngor y cynnydd cyfartalog o 8.23% yn Nhreth y Cyngor ar gyfer gwasanaethau'r Cyngor ynghyd ag 1.11% yn ychwanegol ar gyfer y cynnydd yn yr ardoll i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru; mae hyn yn hafal i gynnydd cyffredinol o 9.34% a gynigir;*

(d) *argymell i'r Cyngor bod awdurdod yn cael ei ddirprwyo i Bennaeth Cyllid ac Archwilio mewn ymgynghoriad ag Aelod Arweiniol Cyllid i addasu'r defnydd o arian wrth gefn sydd wedi'i gynnwys yng nghynigion y gyllideb o hyd at £500,000 os oes yna symud rhwng ffigyrau'r setliad drafft a'r setliad terfynol er mwyn gallu gosod Treth y Cyngor yn amserol;*

(e) *cefnogi'r strategaeth i ddefnyddio arian wrth gefn fel y nodir ym mharagraff 4.5 yr adroddiad a'i hargymell i'r Cyngor llawn; a*

(f) *chadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les fel y nodir yn Adran 7 yr adroddiad.*

Ar y pwynt hwn (11.50am) cymerodd y pwyllgor egwyl am luniaeth.

7 YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU AR "DRETH GYNGOR DECACH"

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad yn ceisio cymeradwyaeth y Cabinet i'r ymateb arfaethedig i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar "Dreth Gyngor Decach".

Roedd Llywodraeth Cymru (LlC) wedi cychwyn ymgynghoriad ar newidiadau arfaethedig i system Treth y Cyngor gyda'r nod o wneud dosbarthu trethi'n decach drwy ostwng Treth y Cyngor i'r rhai yn y bandiau is a allai gael trafferth cyfrannu tra'n ei chynyddu ar gyfer y rhai yn y bandiau uwch. Gofynnwyd am farn ar dri opsiwn: (1) Diwygio ar Raddfa Fach; (2) Diwygio ar Raddfa Gymedrol, a (3) Diwygio Ehangach ynghyd ag amserlenni gweithredu.

Arweiniodd y Prif Reolwr Refeniw, Budd-daliadau a Chontractau'r Cabinet drwy fanylion yr adroddiad ar yr ymgynghoriad ynghyd â'r rhesymeg y tu ôl i'r ymateb arfaethedig a'r risg, y materion a'r manteision i'r Cyngor a'i drigolion. Ar ôl rhoi trosolwg o'r tri opsiwn, argymhellwyd bod y Cabinet yn cefnogi'r Diwygio Ehangach, gan ei fod yn cael ei ystyried fel y ffurf decaf o opsiwn trethiant o fewn yr ymgynghoriad ar gyfer trigolion.Mae'r risg bosibl i'r Cyngor drwy ddibynnu mwy ar gyllid Grant Cynnal Refeniw wedi cael ei amlygu yn yr ymateb arfaethedig a gofynnwyd i Lywodraeth Cymru roi mwy o sicrwydd ar effeithiau cyfatebol y Grant Cynnal Refeniw. Er mwyn sicrhau bod unrhyw effeithiau'n cael eu deall yn llawn a'u bod yn cael eu rhoi ar waith ar gyflymder y gellir ei reoli gan y cyngor, cynigwyd cefnogi'r dull fesul cam. Argymhellwyd hefyd bod penderfyniad y Cabinet ar yr ymateb arfaethedig i'r ymgynghoriad yn cael ei weithredu ar unwaith er mwyn sicrhau bod yr ymateb yn cael ei gyflwyno erbyn y dyddiad cau.

Croesawodd y Cabinet y newidiadau arfaethedig i system Treth y Cyngor i wneud y dreth yn decach ac yn fwy blaengar a chefnogodd argymhellion yr adroddiad a'r opsiwn Diwygio Ehangach a fyddai o'r budd gorau i drigolion Sir Ddinbych. Fodd bynnag, roedd y posibilrwydd o dynnu £8 miliwn o sylfaen treth y cyngor o ganlyniad i symud i'r strwythur bandiau newydd yn y cynllun estynedig a'r ddibyniaeth ddilynol ar y golled honno'n cael ei digolledu gan y Grant Cynnal Refeniw yn achos pryder a thynnodd y Cabinet sylw at bwysigrwydd setliad Grant Cynnal Refeniw teg a chymesur i alluogi'r awdurdod i ddarparu gwasanaethau i drigolion. Eglurodd y Pennaeth Cyllid ac Archwilio weithrediad y system bresennol o ddyrannu'r Grant Cynnal Refeniw ar sail gallu awdurdodau lleol i godi Treth y Cyngor a pharhad yr egwyddor honno i'r dyfodol ond byddai angen rhagor o fanylion er mwyn deall yn well oblygiadau llawn y newid hwnnw, a dyna pam y ceisir sicrwydd gan Lywodraeth Cymru yn yr ymateb i'r ymgynghoriad. Ychwanegodd y Cynghorydd Gill German ei bod yn bwysig i bob awdurdod lleol ymateb i'r ymgynghoriad er mwyn cydweithio â Llywodraeth Cymru i ddod o hyd i'r ffordd orau ymlaen.

***PENDERFYNWYD** bod y Cabinet yn –*

(a) *cymeradwyo'r ymateb arfaethedig i'r ymgynghoriad fel y nodir yn Atodiad 4 yr adroddiad, a chefnogi argymhellion swyddogion ynglŷn â'r cynnig ehangach a'i gyflawni drwy ddull fesul cam, a*

(b) *gweithredu'r penderfyniad ar unwaith fel penderfyniad brys dan Adran 7.25 Cyfansoddiad y Cyngor yn seiliedig ar y rhesymeg a nodir ym mharagraff 4.4 yr adroddiad.*

8 ADRODDIAD CYLLID

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad a oedd yn manylu ar y sefyllfa ariannol ddiweddaraf a'r cynnydd a wnaed o ran y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

Rhoddwyd crynodeb o sefyllfa ariannol y Cyngor fel a ganlyn –

- y gyllideb refeniw net ar gyfer 2023/24 oedd £250.793 miliwn (£233.696 miliwn yn 2022/23)
- rhagwelwyd y byddai gorwariant o £3.229 miliwn mewn cyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol
- amlygwyd y risgiau ar hyn o bryd a'r rhagdybiaethau yn ymwneud â chyllidebau corfforaethol a meysydd gwasanaeth unigol
- rhoddwyd manylion arbedion ac arbedion effeithlonrwydd a chynnydd mewn ffioedd a chostau (£8.172 miliwn)
- rhoddwyd diweddariad cyffredinol ar y Cyfrif Refeniw Tai, Rheoli'r Trysorlys a'r Cynllun Cyfalaf a phrosiectau mawr.

Arweiniodd y Pennaeth Cyllid ac Archwilio yr Aelodau drwy'r adroddiad. Bu gostyngiad bychan yn y gorwariant a ragwelwyd ar gyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol o £96k o gymharu â'r mis blaenorol ac roedd y prif feysydd gorwariant yn parhau i fod oherwydd pwysau ym meysydd Gofal Cymdeithasol Oedolion a Digartrefedd, Addysg a Gwasanaethau Plant a Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol. Bu cynnydd yn y Gwasanaethau Addysg a Phlant oherwydd bod anghenion dau leoliad presennol yn cynyddu gan arwain at symudiad negyddol o £480k a oedd wedi'i wrthbwyso gan wasanaethau'n canfod arbedion yn ystod y flwyddyn drwy roi'r gorau i wariant nad oedd yn hanfodol ac oedi gwariant lle bo modd. Roedd y Cyfrif Refeniw Tai wedi nodi gostyngiad bychan yn eu tanwariant o £122k i £108k oherwydd gostyngiad bychan mewn incwm rhent gyda rhagolygon o falans diwedd blwyddyn o £754k. Nid oedd unrhyw newid yn y defnydd a ragwelwyd o gronfeydd wrth gefn ar gyfer ysgolion. Roedd yr atodiadau arferol wedi'u cynnwys ar y Cynllun Cyfalaf a Phrosiectau Mawr.

Diolchodd yr Arweinydd i'r Aelod Arweiniol a'r Pennaeth Gwasanaeth am eu gwaith caled parhaus ac ailadroddodd bwysigrwydd yr adroddiadau monitro rheolaidd.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2023/24 a'r cynnydd yn ôl y strategaeth y cytunwyd arni.*

9 RHAGLEN GWAITH I'R DYFODOL Y CABINET

Cyflwynwyd rhaglen waith i'r dyfodol y Cabinet i'w hystyried a nododd yr aelodau un ychwanegiad ar gyfer mis Chwefror ar 'Cynigion Cyllideb Gyfalaf 2024/25'.

PENDERFYNWYD *nodi rhaglen gwaith i'r dyfodol y Cabinet*.

Gwahardd y wasg a'r cyhoedd

PENDERFYNWYD *gwahardd y Wasg a'r Cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer yr eitem fusnes ganlynol, dan ddarpariaethau Adran 100A Deddf Llywodraeth Leol 1972, ar y sail y byddai gwybodaeth eithriedig yn debygol o gael ei datgelu fel y'i diffinnir ym Mharagraffau 12 a 14 Rhan 4 Atodlen 12A y Ddeddf.*

10 GWAREDU FFERM PERONNE, FFORDD COPPY, DINBYCH

Cyflwynodd y Cynghorydd Gwyneth Ellis yr adroddiad cyfrinachol yn gofyn am sêl bendith y Cabinet i ddatgan bod Peronne Farm yn warged i ofynion y Cyngor ac i gymeradwyo cael gwared arni fel y nodir yn yr adroddiad yn unol â'r polisi presennol.

Dywedwyd wrth y Cabinet bod yr eiddo'n rhan o'r Ystâd Amaethyddol a darparwyd manylion ei drefniadau gweithredu presennol ynghyd â'r cytundebau tenantiaeth sydd ar waith a'r telerau gwaredu arfaethedig. Fel rhan o'r broses cysylltwyd ag aelodau ward lleol a'r cyngor cymuned lleol ac ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i'r gwarediad. Roedd y Grŵp Rheoli Asedau hefyd yn cefnogi'r gwarediad fel y nodwyd ac yr argymhellwyd i'r cyngor.

Wrth ystyried yr adroddiad nododd y Cabinet y byddai cyfran o elw net y gwerthiant yn cael ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf cyfredol a fyddai'n lleihau costau benthyca'r Cyngor ac yn caniatáu rhyddhau cyllid o'r gyllideb ariannu cyfalaf i ariannu'r pwysau parhaus a grëwyd gan y gwarediad, a oedd yn dal i adael derbyniad cyfalaf sylweddol. O ran darparu manylion y derbyniadau cyfalaf a gynhyrchwyd a'u defnydd, gellid cynnwys y wybodaeth hon yn y Strategaeth Gyfalaf yn y dyfodol. Byddai'r Cabinet yn trafod y Cynllun Cyfalaf yn ei gyfarfod nesaf.

PENDERFYNWYD *bod y Cabinet yn –*

(a) cymeradwyo datgan nad oes angen Fferm Peronne, sydd ag amlinell goch ar y cynllun yn Atodiad A yr adroddiad, a chymeradwyo cael gwared â'r fferm fel y nodir yn yr adroddiad, a

(b) chadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad D yr adroddiad) fel rhan o'i ystyriaethau.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.25pm.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	20 Chwefror 2024
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cynghorydd Rhys Thomas – Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau / Mark Cassidy – Swyddog Arweiniol Eiddo Tai
Pennaeth Gwasanaeth	Liz Grieve, Pennaeth Gwasanaeth Tai a Chymunedau
Awdur yr Adroddiad	Mark Cassidy – Swyddog Arweiniol Eiddo Tai
Teitl	Fframwaith Ailwampio Tai Gwag y Cyngor

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Ail-dendro Fframwaith Tai Gwag Cymunedol Cyngor Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer ail-dendro'r Fframwaith.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn cadarnhau ei fod wedi darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 1) fel rhan o'i ystyriaethau.

3.2. Bod y Cabinet yn cymeradwyo ail-dendro'r Fframwaith.

4. Manylion yr adroddiad

4.1. Mae Gwasanaeth Tai'r Cyngor yn rheoli ac yn cynnal oddeutu 3,480 o eiddo tenantiaeth. Wrth i denantiaid symud, mae oddeutu 250 o dai'n dod yn wag bob blwyddyn (yn wag tra bod tenantiaid newydd yn cael eu dyrannu).

4.2. Mae'r Cyngor yn cymryd y cyfle hwn i ailwampio'r unedau i'r safon gosod newydd gan arwain at wariant o dros £4 miliwn y flwyddyn.

4.3. Mae Fframwaith Tai Gwag yn lleihau costau ac amser mewn perthynas ag ymgymryd â gwaith ar unedau tai gwag ac yn lleihau gwariant o'r Cyfrif Refeniw Tai wrth gynnal y safonau uchel a bennir gan Sir Ddinbych yn nhermau darparu tai o ansawdd i denantiaid tai'r Cyngor.

4.4. Cafodd y Fframwaith Tai Gwag cyntaf presennol ei awdurdodi gan y Cabinet yn 2018.

4.5. Mae'r Fframwaith presennol wedi profi, trwy enwebu contractwyr lleol i weithio gyda Sir Ddinbych dros oes y Fframwaith, bydd gwasanaeth gwell yn cael ei darparu yn nhermau ansawdd a gwerth.

4.6. Gan fod y contractwyr yn lleol, mae'r arian yn aros yn Sir Ddinbych, a gan eu bod yn lleol, mae gennym amseroedd cyflawni cyflym ar gyfer cwblhau gwaith adfer a hefyd ar gyfer tendro gwaith newydd ar dai gwag.

4.7. Yn 2017, fe wnaeth Tai Sir Ddinbych benderfyniad strategol i gynnig safonau tai gwag gwell i'n tenantiaid. Mae'r ymrwymiad hwn yn cael ei adolygu'n gyson i sicrhau gwerth am arian. Bydd y safon yn cael ei adolygu yn unol â'r Safon Ansawdd Tai Cymru 2023 gofynnol newydd, a elwir yn SATC 2023.

4.8. Cafodd y Fframwaith Tai Gwag cyntaf ei lansio mewn ymateb i'r angen a nodwyd i wella caffael gwaith tai gwag. Mae'r fframwaith cyntaf wedi darparu gwelliannau ac mae iteriad nesaf y fframwaith wedi'i ddylunio i barhau â'r gwelliannau.

4.9. Gwerth a Chwmpas y Rhaglen: Mae gwerth disgwyliedig y rhaglen yn hyd at £16 miliwn dros pedair (2+1+1) blynedd, gan ailwampio oddeutu 250 o dai'r cyngor bob blwyddyn.

4.10. Trosolwg o'r Broses: Bydd y tendr wedi'i rannu yn 4 Lot yn ôl gwerth y prosiectau. Bydd Lot 1 a 2 ar gyfer prosiectau gwerth is (hyd at £8,000 y contract) gyda rhaniad Sirol daearyddol rhwng y Gogledd a'r De (o'r A55). Yn yr un modd, bydd Lot 3 a 4 yn defnyddio'r un rhaniad ar gyfer prosiectau gwerth uwch (£8000-£50,000 y contract).

4.11. Bydd gweithdrefn caffael Agored (1 cam) yn cael ei ddefnyddio. Mae'r dull hwn yn cael gwared ar rwystrau posibl i fusnesau bach a chanolig lleol wrth gystadlu â'r cwmnïau cenedlaethol mwy. Mae hyn wedi profi i fod yn llwyddiannus iawn gyda'r Fframwaith presennol.

4.12. Bydd y pwysoliad ansawdd/pris ar gyfer pob lot yn 60/40.

4.13. Mae uchafswm o 4 contractwr wedi'i bennu ar gyfer y dyfarniad Lot gwerth is a bydd uchafswm o 5 contractwr wedi'i bennu ar gyfer pob dyfarniad Lot gwerth uwch.

4.14. Yn amodol ar benderfyniad y Cabinet, bydd Hysbysiad Cyfnodolyn Swyddogol yr Undeb Ewropeaidd yn cael ei gyhoeddi ym mis Mai 2024.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Bydd y Fframwaith wedi'i adnewyddu yn cefnogi blaenoriaethau yn y Cynllun Corfforaethol 2022 i 2027 cyfredol o ran:

5.2. Tai o ansawdd yn Sir Ddinbych sydd yn bodloni anghenion pobl. Byddwn yn darparu cartrefi sy'n bodloni anghenion ein tenantiaid ac sydd hefyd yn cydymffurfio â SATC 2023.

5.3. Sir Ddinbych Ffyniannus. Un o egwyddorion craidd y Fframwaith hwn fydd sicrhau ei fod yn hygyrch i fusnesau bach a chanolig yn Sir Ddinbych a'r Manteision Cymunedol yw y bydd cyfleoedd am brofiad gwaith a phrentisiaethau ar gael i breswylwyr.

5.4. Sir Ddinbych Mwy Gwyrdd. Fel rhan o'r Fframwaith hwn, a gyda rhaglenni cyfalaf Ôl-osod ychwanegol, byddwn yn lleihau ôl-troed carbon ein cartrefi, gan ddarparu gwres fforddiadwy i'n tenantiaid.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Mae'r Fframwaith cynnal a chadw ac ailwampio yn werth £16 miliwn dros oed y Fframwaith, sef 4 blynedd. (2+1+1).

6.2. Bydd rheoli a gweithredu'r Fframwaith yn digwydd drwy drefniadau presennol ac ni fydd angen unrhyw gyllid ychwanegol ar gyfer hyn.

6.3. Mae cyngor Cyfreithiol a Chaffael yn parhau i fod yn angenrheidiol i sicrhau bod y Fframwaith newydd yn cadw at y polisi caffael a'r ddeddfwriaeth newydd.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

7.1. Bu i'r Asesiad o Effaith ar Les ddyfarnu 30/36 pwynt i'r Fframwaith, gyda sgôr o dair seren.

7.2. Bydd y Fframwaith yn cael effaith gadarnhaol yn gyffredinol ar genedlaethau'r dyfodol o ferwn Sir Ddinbych, trwy:

- Gael stoc tai'r cyngor mewn cyflwr gwell
- Cyfleoedd i gontractwyr lleol wneud y gwaith
- Busnes ar gyfer cadwyni cyflenwi lleol ar gyfer deunyddiau adeiladu
- Buddion cymunedol i gynnwys cyfleoedd prentis

7.3. Mae'r Asesiad o Effaith ar Les yn amgaeedig yn Atodiad 1.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Rydym wedi bod yn trafod y cyfrwng gorau ar gyfer gwneud gwaith ar dai gwag gyda'r tîm caffael ac ystyrir mai ailadrodd y Fframwaith gwreiddiol yw'r un mwyaf addas.

8.2. Ymgynghorwyd â'r contractwyr a ddefnyddir ar hyn o bryd ar gyfer gwaith ailwampio Tai Gwag. Mae pob un ohonynt wedi mynegi diddordeb mewn cael eu cynnwys ar y Fframwaith.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Mae'r adroddiad yn ceisio cymeradwyaeth y Cabinet i dendro'r Fframwaith Tai Gwag a fydd yn sicrhau bod tai'r cyngor yn cael eu hailwampio i SATC 2023 pan fyddant yn dod yn wag. Mae cael y fframwaith ar waith yn sicrhau cydymffurfiaeth â rheoliadau caffael cyhoeddus, a bod y gwaith yn cael ei gwblhau yn brydlon am gostau cystadleuol. Mae'r rhain i gyd o fudd i'r Cyfrif Refeniw Tai sy'n ariannu'r mathau hyn o weithgarwch.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Her gyfreithiol o safbwynt y broses gaffael – rheolir drwy fewnbynnu cyngor prisiau a chyngor cyfreithiol arbenigol o safbwynt y broses ac ysgrifennu'r ddogfennaeth angenrheidiol;

10.2. Perfformiad y contractwr yn wael – bydd monitro Dangosyddion Perfformiad Allweddol o fewn y contract yn rheolaidd yn sicrhau bod sancsiynau ar gael i'r Cyngor er mwyn mynd i'r afael â pherfformiad gwael.

10.3. Contractwyr yn tynnu allan o'r Fframwaith/ yn cael eu diddymu – dylai gweddill y contractwyr ar y Lot berthnasol allu rheoli'r llwyth gwaith yn y tymor byr hyd nes bydd contractwr arall yn cael ei benodi.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1 Mae'r pŵer i wneud penderfyniad wedi'i gynnwys yn Adran 2 Deddf Llywodraeth Leol 2000, Adran 111 Deddf Llywodraeth Leol 1972, Rheoliad 33 Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

The re-tendering of the Void Housing Maintenance & Refurbishment Framework :
Well-being Impact Assessment Report

This report summarises the likely impact of the proposal on the social, economic, environmental and cultural well-being of Denbighshire, Wales and the world.

Assessment Number: 1171

Brief description: The re-tendering of the Void Housing Maintenance & Refurbishment Framework

Date Completed: 21/02/2023 14:23:58 Version: 2

Completed by: Mark Cassidy

Responsible Service: Finance and Audit Services

Localities affected by the proposal: Whole County,

Who will be affected by the proposal? Denbighshire Housing Maintenance, Contractors and DCC Housing team and Tenants

Was this impact assessment completed as a group? Yes

Summary and Conclusion

Before we look in detail at the contribution and impact of the proposal, it is important to consider how the proposal is applying the sustainable development principle. This means that we must act "in a manner which seeks to ensure that the needs of the present are met without compromising the ability of future generations to meet their own needs."

Score for the sustainability of the approach

3 out of 4 stars

Actual score : 30 / 36.

Summary for each Sustainable Development principle

Long term

As the new Framework is being developed, we will be ensuring contractors and ourselves plan for carbon reduction and the protection of bio-diversity, by specifying such in the specification.

Prevention

Contractors will be engaged with to use methods of working to support DCCs climate change and biodiversity policies e.g. encouraging the use of electric vehicles and plant etc.

Integration

We will develop the framework specification to link with Well-being goals. In practice, the principles of well-being, and an assets-based approach to ensure DCC tenants have quality housing that meets their needs, as defined in the Corporate Plan.

Collaboration

We have consulted with our colleagues in housing and contractors about the best way to develop this framework.

Involvement

We won't be expecting contractors to tell us how to develop this framework, however feedback from those using the current framework will be incorporated.

Summary of impact

Well-being Goals	Overall Impact
A prosperous Denbighshire	Positive
A resilient Denbighshire	Positive
A healthier Denbighshire	Positive
A more equal Denbighshire	Neutral
A Denbighshire of cohesive communities	Positive
A Denbighshire of vibrant culture and thriving Welsh language	Neutral
A globally responsible Denbighshire	Positive

Main conclusions

We will be using the corporate business plan as the driver for the framework, particularly item 1, A Denbighshire of quality housing that meets people's needs.

The likely impact on Denbighshire, Wales and the world.

A prosperous Denbighshire

Overall Impact

Positive

Justification for impact

It is positive because we expect to spend about £10M over the life of the framework, which will be invested in good quality homes and jobs.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

A low carbon society

We will require contractors to demonstrate they are helping DCC achieve the relevant climate change initiatives. We will be seeking guidance from Roberta Bailey - Procurement Business Partner - Decarbonisation on acceptable measures, we should expect to see.

Quality communications, infrastructure and transport

We will ensure that our gardens are in a condition that is conducive with a good quality of life.

Economic development

We will be offering the opportunity for local contractors to join the framework, we will also be including community benefits as part of the tender. The CBs we'd like to see are around job creation or training, helping with talks in schools about entry into the construction industry, but also physical works to such places as community halls and spaces, similar to the CB work completed at the Phoenix Centre in Rhydwen Drive.

Quality skills for the long term

We expect that contractors will provide upskilling qualifications as part of their plan.

Quality jobs for the long term

By offering a relatively stable workflow, we trust contractors will be able to provide good, quality jobs for residents of Denbighshire.

Childcare

N/A

Negative impacts identified:

A low carbon society

[TEXT HERE]

Quality communications, infrastructure and transport

[TEXT HERE]

Economic development

[TEXT HERE]

Quality skills for the long term

[TEXT HERE]

Quality jobs for the long term

[TEXT HERE]

Childcare

[TEXT HERE]

A resilient Denbighshire

Overall Impact

Positive

Justification for impact

Biodiversity in the natural environment won't be affected. We will be encouraging recycling and reuse with our contractors.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

Biodiversity and the natural environment

No impact

Biodiversity in the built environment

No impact

Reducing waste, reusing and recycling

Contractors will be expected to manage waste responsibly and within the law. Contractors will be encouraged to send rubble, timber etc. for recycling.

Reduced energy/fuel consumption

Any identified insulation or poorly maintained properties will be made good. Also we will be encouraging contractors to reduce travel or find an improved method to do this, such as electric vehicles if possible.

People's awareness of the environment and biodiversity

Tenant packs including explanations of how to operate the heating system efficiently are available to tenants.

Flood risk management

Small maintenance works will have no impact.

Negative impacts identified:

Biodiversity and the natural environment

[TEXT HERE]

Biodiversity in the built environment

[TEXT HERE]

Reducing waste, reusing and recycling

[TEXT HERE]

Reduced energy/fuel consumption

[TEXT HERE]

People's awareness of the environment and biodiversity

[TEXT HERE]

Flood risk management

[TEXT HERE]

A healthier Denbighshire

Overall Impact

Positive

Justification for impact

The refurbishment of homes will have some positive impacts on our tenants, however with regards to lifestyle and access to fast food etc. this framework will have little or no effect.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

A social and physical environment that encourage and support health and well-being

We will provide our residents with a safe, quality home to live in, adding to their emotional and mental wellbeing.

Access to good quality, healthy food

[TEXT HERE]

People's emotional and mental well-being

We will provide our residents with a safe, quality home to live in, adding to their emotional and mental wellbeing.

Access to healthcare

[TEXT HERE]

Participation in leisure opportunities

[TEXT HERE]

Negative impacts identified:

A social and physical environment that encourage and support health and well-being

[TEXT HERE]

Access to good quality, healthy food

[TEXT HERE]

People's emotional and mental well-being

[TEXT HERE]

Access to healthcare

[TEXT HERE]

Participation in leisure opportunities

[TEXT HERE]

A more equal Denbighshire

Overall Impact

Neutral

Justification for impact

Whilst properties will be updated with modern heating systems, windows, insulation etc., this does not necessarily mean that tenants on low income could actually afford to run the heating systems.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

Improving the well-being of people with protected characteristics. The nine protected characteristics are: age; disability; gender reassignment; marriage or civil partnership; pregnancy and maternity; race; religion or belief; sex; and sexual orientation

[TEXT HERE]

People who suffer discrimination or disadvantage

[TEXT HERE]

People affected by socio-economic disadvantage and unequal outcomes

The refurbishment of properties will include sheltered accommodation, with adaptations where required. We will provide tenants with modern, safe heating systems and insulated properties to aid with tackling fuel poverty.

Areas affected by socio-economic disadvantage

[TEXT HERE]

Negative impacts identified:

Improving the well-being of people with protected characteristics. The nine protected characteristics are: age; disability; gender reassignment; marriage or civil partnership; pregnancy and maternity; race; religion or belief; sex; and sexual orientation

[TEXT HERE]

People who suffer discrimination or disadvantage

[TEXT HERE]

People affected by socio-economic disadvantage and unequal outcomes

Modern heating systems may prove to be too expensive to run for some tenants to use regularly.

Areas affected by socio-economic disadvantage

[TEXT HERE]

A Denbighshire of cohesive communities

Overall Impact

Positive

Justification for impact

New let properties will look presentable with manageable gardens, new fence lines where deemed necessary. Shared spaces will be addressed as required.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

Safe communities and individuals

Refurbished homes will be safe and secure when handed over to incoming tenants. Tenant forums DTARF, do contribute to the running of the service. Feedback on newly let homes is gathered and used to improve standards. Refurbished homes will be handed over in a smart, tidy appearance. Gardens will be made manageable for incoming tenants. New fences will be provided where necessary.

Community participation and resilience

[TEXT HERE]

The attractiveness of the area

[TEXT HERE]

Connected communities

[TEXT HERE]

Rural resilience

[TEXT HERE]

Negative impacts identified:

Safe communities and individuals

[TEXT HERE]

Community participation and resilience

[TEXT HERE]

The attractiveness of the area

[TEXT HERE]

Connected communities

[TEXT HERE]

Rural resilience

[TEXT HERE]

A Denbighshire of vibrant culture and thriving Welsh language

Overall Impact

Neutral

Justification for impact

We have no influence over the use of Welsh Language in the voids process.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

People using Welsh

[TEXT HERE]

Promoting the Welsh language

[TEXT HERE]

Culture and heritage

[TEXT HERE]

Negative impacts identified:

People using Welsh

[TEXT HERE]

Promoting the Welsh language

[TEXT HERE]

Culture and heritage

[TEXT HERE]

A globally responsible Denbighshire

Overall Impact

Positive

Justification for impact

Use of carbon reduction initiatives in the supply chain and use of local contractors.

Further actions required

N/A

Positive impacts identified:

Local, national, international supply chains

The framework will hopefully attract local contractors. We already have a supply agreement from a local builders merchant.

Human rights

[TEXT HERE]

Broader service provision in the local area or the region

[TEXT HERE]

Reducing climate change

We will be encouraging prospective contractors to provide support to Denbighshire's climate targets.

Negative impacts identified:

Local, national, international supply chains

[TEXT HERE]

Human rights

[TEXT HERE]

Broader service provision in the local area or the region

[TEXT HERE]

Reducing climate change

[TEXT HERE]

Cyngor sir ddinbych denbighshire County Council

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	20 Chwefror 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl	Argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Cynigion cyfalaf dyraniad bloc a dderbyniwyd i'w cynnwys yng Nghynllun Cyfalaf 2024/25.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Rôl y Grŵp Craffu Cyfalaf yw darparu adolygiad annibynnol o bob cynnig achos busnes ar gyfer buddsoddiad cyfalaf, ar wahân i gynlluniau dan £0.250 miliwn a gaiff eu hariannu'n gyfan gwbl gan gyllid grant allanol. Bu'r Grŵp yn ystyried y dyraniadau bloc ar gyfer 2024/25 a baratowyd gan bob gwasanaeth yn ei gyfarfod ar 26 Ionawr, i baratoi ar gyfer pan fydd y Cyngor llawn yn ystyried y Cynllun Cyfalaf ar ddiwedd mis Chwefror 2024.

3. Beth yw’r Argymhellion?

3.1 Bod yr Aelodau’n nodi cynnwys yr adroddiad hwn.

3.2 Bod y Cabinet yn cymeradwyo’r egwyddorion ar gyfer cynlluniau cyfalaf fel a nodir yn 4.3.

3.3 Bod y Cabinet yn cefnogi'r prosiectau a ddangosir yn Atodiad 1 i'w cynnwys yng Nghynllun Cyfalaf 2024/25, a’u hargymell yn unol â hynny i'r Cyngor llawn.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Dangosir y cyllid sydd ar gael ar gyfer 2024/25 isod:

Ffynhonnell	**Swm £000**
Grant Cyfalaf Cyffredinol	3,128
Benthyca â Chymorth heb ei neilltuo	3,045
Is-gyfanswm: Cyllid LlC – Setliad Dros Dro Rhagfyr 2023	**6,173**
Benthyca Darbodus TGCh - darpariaeth bresennol	250
Benthyca Darbodus – Priffyrdd	2,000
Derbyniadau cyfalaf	111
Arian at raid heb ei ddefnyddio a amcangyfrifir a gariwyd ymlaen	328
Cyfanswm y Cyllid sydd ar gael 2024/25	**8,862**

4.2 Mae’r Cynllun Cyfalaf yn gwario arian ar ddau fath o brosiect. Y math cyntaf yw prosiectau untro, fel ysgol newydd; yr ail fath yw ‘dyraniad bloc’. Mae'r rhain yn rhaglenni parhaus o waith sy'n ymestyn dros nifer o flynyddoedd (ac efallai byth yn gyflawn) e.e. cynnal a chadw ysgolion. Gellir talu am elfennau o'r gwaith hwn o gyllidebau atgyweirio a chynnal a chadw, ond mae rhan sylweddol yn cael ei ariannu drwy'r Cynllun Cyfalaf.

4.3 Mae moratoriwm ar unrhyw gynlluniau pellach a ariennir gan CSDd ar gyfer 2023/24 wedi’i gytuno, a chytunodd y Cabinet / Tîm Gweithredol Corfforaethol i weithredu’r set ganlynol o feini prawf / egwyddorion ar gyfer cynlluniau cyfalaf:

- Dylai'r Cyngor weithio tuag at roi cap ar y dyraniadau bloc i lefel y cyllid cyfalaf a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru, h.y. £6.173 miliwn yn unol â'r tabl uchod.
- Dylid blaenoriaethu materion Iechyd a Diogelwch brys.
- Dylid rhoi ystyriaeth i gynlluniau Buddsoddi i Arbed, hyd yn oed os mai lleihau pwysau yn y tymor canolig yw'r budd.
- Cynlluniau a ariennir trwy grantiau – mwy o ddibyniaeth ar ddefnyddio cyllid grant mor effeithiol ag sy'n bosibl. Cynlluniau a ariennir yn gyfan gwbl gan grantiau fyddai'r dewis a ffefrir yn amlwg, ond cydnabyddir y bydd gofyn am arian cyfatebol weithiau. Dylid rhoi ystyriaeth hefyd i unrhyw effaith refeniw barhaus yn sgil grant cyfalaf.
- Derbyniadau cyfalaf neu oedi i brosiectau eraill fydd yr unig ffynhonnell gyllid arall fydd ar gael ar gyfer 24/25 a 25/26.

4.4 Mae Atodiad 1 yn dangos y dyraniadau bloc arfaethedig ac mae'r ffynhonnell gyllid a argymhellir ar gyfer pob un wedi'i hamlygu yn y golofn briodol. Dylid nodi'r pwyntiau canlynol:

- Cynigir bod y dyraniad bloc i ysgolion yn cael ei leihau. Mae hyn oherwydd bod dyraniadau ysgolion wedi'u cynyddu yn ystod y blynyddoedd diweddar, uwchlaw'r dyraniad blynyddol y byddai wedi'i gael fel arfer o arian cyfalaf cyffredinol.
- Yn y blynyddoedd diweddar, mae'r Cyngor wedi buddsoddi'n sylweddol mewn ailwynebu ffyrdd, a £4 miliwn yw'r dyraniad cyfalaf blynyddol presennol (2023/24) (yn ogystal â chyllid refeniw ac unrhyw gyllid cyfalaf sydd ar gael gan LlC). Mae'r dyraniad £4 miliwn yn cael ei ariannu drwy fenthyg sy'n gost o tua £300,000 bob blwyddyn am 40 mlynedd o refeniw. Oherwydd sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor, nid yw cyllid drwy fenthyg ar y lefel hon bob blwyddyn yn ariannol gynaliadwy. Cynigir lleihau'r dyraniad cyfalaf i £2 miliwn yn 2024/25 ac adolygu'r dull cyllido fel a nodir isod.
- Colofn Arian Cyfalaf Cyffredinol – cyllid fel grantiau a chyfraniadau cyffredinol yw'r rhain, o'r gyllideb ariannu cyfalaf.

4.5 Mae setliad cyllid cyfalaf Llywodraeth Cymru yn debyg i 2023/24. Mae naratif i gefnogi argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf wedi'i gynnwys fel Atodiad 2.

4.6 Mae aelodaeth y Grŵp Craffu Cyfalaf fel a ganlyn:

- Aelod Cabinet – Arweinydd y Cyngor ac Aelod Arweiniol Twf Economaidd a Threchu Amddifadedd
- Aelod Cabinet – Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol
- Aelod Cabinet – Dirprwy Arweinydd ac Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Theuluoedd
- Cynrychiolydd o bob Pwyllgor Craffu
- Y Prif Weithredwr
- Cyfarwyddwr Corfforaethol – Llywodraethu a Busnes
- Pennaeth Cyllid (A. 151) ac Archwilio
- Landlord y Sir

4.7 Mae angen adolygu'r ffordd y caiff y dyraniadau bloc eu hariannu yn y gyllideb gyfalaf. Nid oes digon o amser i adolygu pob dyraniad bloc ar gyfer 2024/25 ond gall gwaith ar 2025/26 ddechrau'n syth ar ôl i gyllideb 2024/25 gael ei gosod. Y cynnig yw fod pob dyraniad bloc yn cael ei adolygu, gan gynnwys y rhai a gaiff eu hariannu o dderbyniadau cyfalaf neu fenthyca darbodus, fel y dyraniad ailwynebu priffyrdd, a'u bod fel cyfanswm yn cyfateb â'r cyllid sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru trwy'r setliad, cyn belled ag sy'n bosibl. Bydd angen mewnbwn gan bob gwasanaeth ar gyfer yr adolygiad hwn, o ran eu lefel flynyddol o angen, a mewnbwn gan y Cabinet, y Grŵp Craffu Cyfalaf ac Aelodau'r meinciau cefn am eu blaenoriaethau. Bydd fforddiadwyedd a chysylltiadau â Chynllun y Cyngor yn arwain y trafodaethau a'r canlyniadau hynny.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae prosiectau wedi'u hadolygu i sicrhau eu bod yn cyflawni amcanion corfforaethol y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 **Goblygiadau o ran cost**

Mae costau'r cynlluniau wedi'u dangos yn Atodiad 1. Bydd costau benthyca darbodus yn cael eu talu trwy gyllideb refeniw 2024/25.

6.2 **Goblygiadau Staffio/TGCh/Gofod Swyddfa**

Mae'n ofynnol llenwi ffurflen Achos Busnes ar gyfer pob prosiect newydd a bydd y Grŵp Craffu Cyfalaf yn trafod unrhyw oblygiadau penodol yn ystod y cam hwnnw.

6.3 **Asesiad o Effaith ar Newid Hinsawdd – Lliniaru ac Addasu**

Mae prosiectau cyfalaf newydd yn destun craffu gan y Grŵp Craffu Cyfalaf. Bydd pob achos busnes yn dangos, lle bo'n briodol, allyriadau tunelli carbon cyn ac ar ôl prosiect, gan nodi a yw'r prosiect yn cynyddu, lleihau neu ddim yn cael effaith ar allyriadau carbon. Yn ogystal, mae angen sicrhau bod prosiectau cyfalaf newydd yn ddiogel ar gyfer y dyfodol ac yn gallu addasu i newid yn yr hinsawdd.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cwblhawyd Asesiad o Effaith llawn ar gyfer pob cais cyfalaf a adolygwyd gan y Grŵp Craffu Cyfalaf. Mae copi o bob Asesiad Lles unigol ar gael yn llyfrgell yr aelodau ar system Modern.gov.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Fe gymeradwyodd Penaethiaid Gwasanaeth gyflwyno'r ceisiadau, a chawsant eu hadolygu gan y Grŵp Craffu Cyfalaf yn dilyn hynny. Os cânt eu cymeradwyo gan y Cabinet, bydd y cynigion hyn yn ffurfio rhan o'r Gyllideb Gyfalaf lawn a fydd yn mynd o flaen y Cyngor i gael ei chymeradwyo ar 27 Chwefror.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Ar hyn o bryd, ffigur y Gyllideb Cyllid Cyfalaf yw £15.243 miliwn (2023/24) sy'n cyfateb i tua 6.1% o'n cyllideb refeniw net. Disgwylir i hwn gynyddu'n sylweddol gan ymateb i'r ffaith fod setliadau'r gyllideb yn is o lawer na chwyddiant. Mae'n bwysig bod pob agwedd ar y gyllideb yn cyfrannu at sicrhau bod y Cyngor yn aros yn ariannol gynaliadwy dros y cyfnod anodd iawn sydd i ddod. Mae Aelodau wedi awgrymu bod y Cyngor yn ystyried lleihad o ran y rhaglen gyfalaf fel rhan o waith cyffredinol i osod cyllidebau cytbwys yn y dyfodol. Mae angen rhoi ystyriaeth i hyn ochr yn ochr â'r gofyniad i'r Cyngor barhau i fuddsoddi'n briodol yn ei asedau. Gall peidio â gwneud hynny achosi costau mwy sylweddol yn y tymor hir. Gyda'r gostyngiad parhaus o ran gwerth real benthyca â chymorth Llywodraeth Cymru, mae'n rhaid i'r Cyngor ddibynnu fwyfwy ar ei adnoddau ei hun.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Risgiau posibl yw cynlluniau'n methu â gwneud cynnydd, colli grant ac amhariad ar wasanaethau. Byddai cyflwr asedau yn parhau i ddirywio pe na bai unrhyw fuddsoddiad yn cael ei wneud, a gallai hynny arwain at golli gwasanaethau pwysig.

10.2 Nid oes unrhyw brosiect cyfalaf heb risg. Fodd bynnag, mae'r Grŵp Craffu Cyfalaf yn adolygu'r holl gynlluniau sydd hefyd yn cael eu monitro a'u hadrodd yn barhaus bob mis.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.

Ceisiadau Cyfalaf 2024/25 - Dyraniadau Bloc Arfaethedig **ATODIAD 1**

Cyf Asesiad o'r Effaith ar Les	Enw'r Prosiect	Pennaeth Gwasanaeth	Gofyniad Cynllun Cyfalaf 2024/25 £000	Benthyca Darbodus £000	Arian Cyfalaf Cyffredinol £000	CYFANSWM 2024/25 £000	Disgrifiad Byr
G01	Mân Addasiadau; Cyfarpar Cymunedol, Teleofal	Ann Lloyd	240		240	240	Mân Addasiadau a Chyfarpar
G02	Cymorth Tai Sector Preifat	Emlyn Jones	1,500		1,500	1,500	Gwaith Gwella Tai i Anheddau Sector Preifat
G03	Gwaith Cynnal a Chadw Cyfalaf Ysgolion	Helen Vaughan-Evans	1,500		1,500	1,500	Gwaith ar amrywiaeth o ffrydiau gwaith mewn ysgolion
G04	Gwaith Cynnal a Chadw Cyfalaf Adeiladau Cyhoeddus nad ydynt yn Ysgolion	Helen Vaughan-Evans	1,368		1,368	1,368	Gwaith ar amrywiaeth o ffrydiau gwaith ar gyfer Adeiladau Cyhoeddus
G05/G06/G07	Gwaith priffyrdd	Paul Jackson	3,180	2,000	1,180	3,180	Gwelliannau i ffyrdd a phontydd Amddiffyn yr Arfordir
G08	Gwaith traffig	Emlyn Jones	324		324	324	Cynlluniau Gwella Diogelwch Ffyrdd
G09	Prosiectau Isadeiledd Bwrdd Gwaith a TGCh	Helen Vaughan-Evans	250	250		250	Rhaglen dreigl 4 blynedd £1 miliwn
	Cronfa Gyfalaf Wrth Gefn		500		500	500	
	CYFANSYMIAU		**8,862**	**2,250**	**6,612**	**8,862**	

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Argymhellion y Grŵp Craffu Cyfalaf **Atodiad 2**

Roedd ceisiadau a gyflwynwyd i'r Grŵp Craffu Cyfalaf yn gyffredinol yn unol â'r dyraniadau bloc a gytunwyd eisoes ar gyfer gwasanaethau, ac eithrio'r dyraniad bloc Eiddo a benthyca darbodus Priffyrdd, fel a nodir yn y prif adroddiad. Gofynnwyd i wasanaethau ddarparu achos busnes i gefnogi eu ceisiadau.

Cyflwynwyd pob cais gyda chymeradwyaeth y Pennaeth Gwasanaeth perthnasol. Ceir manylion am y dyraniadau arfaethedig yn Atodiad 1 ac mae crynodeb ohonynt fel a ganlyn:

- Mae dyraniad o £240,000 yn cael ei argymell ar gyfer Mân Addasiadau, Offer Cymunedol a Theleofal. Targedir y cyllid hwn at alluogi'r henoed a phobl anabl i aros yn eu cartrefi eu hunain.

- Y bwriad yw dyrannu £1.5 miliwn i gefnogi Cymorth Tai Sector Preifat. Bydd yr arian yn cael ei ddefnyddio'n bennaf ar ddarparu Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl.

- Mae cynigion cyfalaf cynnal a chadw ysgolion ac adeiladau nad ydynt yn ysgolion yn cynnwys darpariaeth ar gyfer gwaith cynnal a chadw hanfodol fel cael gwared ar asbestos, gwaith asesu risg tân, cydraddoldeb ac ati. Argymhellir bod £1.5 miliwn yn cael ei ddyrannu ar gyfer gwaith cynnal a chadw cyfalaf ysgolion. Bwriedir hefyd dyrannu £1.368 miliwn i waith cynnal a chadw cyfalaf adeiladau nad ydynt yn ysgolion. Argymhellir ymhellach bod y Penaethiaid Gwasanaeth priodol yn pennu union ddyraniadau i'r gwaith penodol sydd eu hangen, yn nhrefn blaenoriaeth.

- Gofynnwyd i'r Cyngor ar 30 Ionawr 2024 gymeradwyo £150,000 o gyllid cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf ar Briffyrdd fel rhan o Fuddsoddiad mewn Blaenoriaethau 2024/25. Bydd hyn yn caniatáu gwariant cyfalaf o £2.000 miliwn.

- Yn ogystal â hyn, bwriedir dyrannu dyraniad bloc o £710,000 ar gyfer atgyweiriadau strwythurol ac atgyweiriadau eraill, gan gynnwys cynnal a chadw priffyrdd, goleuadau stryd a phontydd. Hefyd wedi'i gynnwys o fewn yr argymhelliad hwn mae £470,000 pellach ar gyfer atgyweirio strwythurau pont. Dyma wythfed flwyddyn Project Ôl-Groniad Strwythur Priffyrdd deng mlynedd.

- Argymhellir dyraniad o £324,000 i gynnal gwelliannau o ran diogelwch ar y ffyrdd.

- Y bwriad yw dyrannu £250,000 o'r rhaglen dreigl pedair blynedd £1 miliwn i ariannu'r gwaith blynyddol o adnewyddu bwrdd gwaith a nifer o brosiectau eraill er mwyn cynnal isadeiledd TGCh y Cyngor. Caiff Blwyddyn 2 i 4 eu hadolygu yn 2024/25.

- Mae'r Grŵp Craffu Cyfalaf yn argymell cynnal y dyraniad a neilltuwyd ar gyfer unrhyw argyfyngau annisgwyl, sef £0.5 miliwn, yn unol â 2023/24.

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	20 Chwefror 2024
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Liz Thomas, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl:	Adroddiad Ariannol (Ionawr 2023/24)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn nodi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2023/24. Mae'r adroddiad hefyd yn crynhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ynghylch y Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Diben yr adroddiad yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2023/24.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod yr Aelodau'n nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2023/24 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2023/24 fel y manylir yn ei chylch yn Atodiad 1. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £250.793 miliwn (£233.696 miliwn yn 22/23). Ar hyn o bryd rhagwelir gorwariant o £2.840 miliwn (£3.229

oedd swm y gorwariant y mis diwethaf) ar gyllidebau gwasanaethau a'r gyllideb gorfforaethol; daw'r cynnydd y mis hwn yn bennaf o ganlyniad i wasgfeydd o fewn y Gwasanaethau Digartrefedd a Gofal Cymdeithasol i Oedolion, Gwasanaethau Plant a Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol. Y mis hwn, mae arbedion pellach a ganfuwyd gan wasanaethau a rhyddhau rhywfaint o arian wrth gefn corfforaethol yn cael ei wrthsefyll gan gostau cynyddol gwaith cynnal a chadw dros y gaeaf. Gellir defnyddio'r gronfa wrth gefn ar gyfer lliniaru ar y gyllideb i dalu am y gorwariant eleni, ond bydd hynny ar draul yr adnoddau a fydd ar gael wrth ymateb i wasgfeydd annisgwyl mewn blynyddoedd i ddod. Bydd angen i wasanaethau adolygu gwariant ac incwm yn eu meysydd yn barhaus er mwyn lliniaru effaith y gorwariant cyllidebol cyffredinol. Esbonnir cefndir y risgiau a'r rhagdybiaethau cyfredol sy'n sail i'r asesiad hwn yn Adran 6 ac Atodiad 2.

Wrth bennu cyllideb 2023/24 bu gofyn am ganfod gwerth £8.172 miliwn o arbedion ac arbedion effeithlonrwydd ar wasanaethau a chytuno arnynt, fel y nodir isod:

- Gostwng y Gyllideb Ariannu Cyfalaf a'r gyllideb arian at raid Gorfforaethol (£2.267 miliwn)
- Effaith yr adolygiad actiwaraidd teirblwydd o Gronfa Bensiynau Clwyd (£3.828 miliwn)
- Arbedion yn sgil dod â'r gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau'n ôl yn fewnol (£0.300 miliwn)
- Chwyddo Ffioedd a Thaliadau yn unol â'r polisi Ffioedd a Thaliadau y cytunwyd arno (£0.423 miliwn).
- Arbedion effeithlonrwydd mewn gweithrediadau (£0.538 miliwn) wedi'u dirprwyo i Benaethiaid Gwasanaeth mewn ymgynghoriad ag Aelodau Arweiniol.
- Gofynnwyd hefyd i ysgolion gynllunio ar gyfer arbedion effeithlonrwydd o 1% (£0.816 miliwn).

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol yn sylfaen i waith ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Manylir ynghylch y cyd-destun arwyddocaol mewn gwasanaethau sy'n egluro'r amrywiadau a'r risgiau yn Atodiad 2, ond dylid nodi'r materion canlynol hefyd:

6.1 Cyllidebau Corfforaethol – Amcangyfrifir ar hyn o bryd y bydd £893,000 o arian at raid corfforaethol a £750k o gyllideb ariannu cyfalaf ar gael i'w ryddhau. Mae arian at raid yn cael ei gadw nes bydd yna fwy o sicrwydd ar union gostau terfynol; mae rhyddhau y mis hwn o £502,000 yn cynnwys arian at raid a gynhaliwyd ar gyfer costau teithio ar draws y Cyngor, effaith ar newidiadau i brisiad Trethi Annomestig Cenedlaethol ac effaith chwyddiant cyffredinol.

6.2 Y Gwasanaeth Addysg a Phlant – er bod pwysau ychwanegol o £2.7 miliwn wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2023/24, mae hwn yn dal yn faes sy'n peri pryder. Y sefyllfa derfynol a ragwelir ar hyn o bryd yw gorwariant o £2.452miliwn (£2.389m o'r blaen) oherwydd gwasgfeydd ym maes gofal cymdeithasol plant (£2.490 miliwn) ac ychydig o arian dros ben yn y gwasanaethau Addysg (-£38k). Mae'r symudiad y mis hwn yn bennaf o ganlyniad i leoliadau maeth a byw yn annibynnol newydd, a chostau cynyddol ar gyfer anghenion dysgu ychwanegol.

6.3 Gofal Cymdeithasol i Oedolion a Gwasanaethau Digartrefedd – er bod pwysau ychwanegol o £8.187 miliwn wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2023/24, mae hwn yn dal yn faes sy'n peri pryder. Y sefyllfa derfynol a ragwelir ar hyn o bryd yw gorwariant o £1.885 miliwn (£1.938 miliwn o'r blaen) yn sgil pwysau o fewn Gofal Cymdeithasol i Oedolion (£1.041 miliwn) wedi gostwng ychydig y mis hwn, a'r maes Digartrefedd (£0.844 miliwn).

6.4 Ysgolion – Roedd y gyllideb a gymeradwyodd y Cyngor ar gyfer 2023/24 yn cynnwys cyfanswm buddsoddiad ychwanegol net o £3.03 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion (heb gynnwys cynnydd mewn grantiau Llywodraeth Cymru). Yr amcanestyniad diweddaraf ar gyfer balansau ysgol i'w cario ymlaen i 2024/25 yw credyd net gwerth £1.729 miliwn, sy'n gyfwerth â gostyngiad o £7.210 miliwn yn y balans a ddygwyd ymlaen i 2023/24, sef £8.939 miliwn. Mae mwyafrif y symudiad yn bodloni'r disgwyliadau gan fod a wnelo'r balansau agoriadol uchel yn bennaf â derbyn cyllid untro i'w wario ar raglenni dal i fyny ac adfer mewn ysgolion. Bydd cydweithwyr Addysg a Chyllid yn gweithio'n agos i sicrhau y defnyddir y balansau hyn yn amserol ac effeithiol ac yn cadw golwg fanwl ar yr

ysgolion sy'n rhagweld balansau diffyg. Mae tanwariant bychan o £139,000 ar gyllidebau ysgolion sydd heb eu dirprwyo.

6.5 Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd gostyngiad mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £796,000 o gymharu â £922,000 adeg cymeradwyo'r gyllideb. Mae a wnelo'r symudiad â gostyngiad yn incwm rhenti amcangyfrifedig, a gaiff ei wrthbwyso gan gyfraniad is at raglen gyfalaf y CRT. Rhagwelir felly y bydd balansau'r CRT yn £772,000 ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Gyllideb Gyfalaf o £17 miliwn yn cael ei rhannu'n bennaf rhwng gwelliannau arfaethedig yn y stoc dai bresennol (£9 miliwn) a chaffaeliadau a datblygiadau tai newydd (£8 miliwn).

6.6 - Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Rhagfyr, roedd cyfanswm benthyciadau'r Cyngor yn £299.943 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.39% ac roedd ein buddsoddiadau'n £17.4 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 5.18%.

6.7 Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor i'w weld yn Atodiad 3. Cymeradwywyd Cynllun Cyfalaf gwerth £101.7 miliwn a'r gwariant hyd yma yw £58.3 miliwn. Mae Atodiad 4 yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf cyffredinol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cyflwynwyd Asesiadau o'r Effaith ar Les ar gyfer y cynnydd yn Nhreth y Cyngor i'r Cyngor ar 31 Ionawr 2023.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllideb Ysgol wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy gydol y flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae lefel sylweddol y gorwariant ar draws y gwasanaethau yn bryder mawr. Gofynnwyd i bob gwasanaeth ddod o hyd i arbedion yn ystod y flwyddyn drwy roi'r gorau i wariant nad

yw’n hanfodol a gohirio gwariant ble bo’n bosibl.   Roedd yr arbedion hyn a ganfuwyd y mis hwn yn gwrthbwyso cost gynyddol ar gyfer cynnal a chadw dros y gaeaf.   Bydd yr arian wrth gefn Lliniaru’r Gyllideb a glustnodwyd yn cael ei ddefnyddio i gefnogi’r gorwariant, ond mae’r sefyllfa bresennol yn golygu bod angen camau rheoli cadarnhaol i leihau gwariant yn ystod y flwyddyn.   Mae gwasanaethau’n parhau i adolygu eu holl wariant ac incwm yn eu meysydd er mwyn lliniaru ar effaith y gorwariant yn eu cyllidebau. Mae yna lawer o fuddsoddiad wedi bod yn y meysydd gwasanaeth penodol hyn yn y blynyddoedd diwethaf ac mae’r pwysau yn y galw yn parhau ar y gwasanaethau. Mae gwaith sylweddol wedi cael ei gwblhau i baratoi i osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2024/25 ac adlewyrchir y gwasgfeydd ar wasanaethau yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig sydd wedi cael ei adnewyddu yn ddiweddar.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau’n gyfnod ariannol heriol iawn ac mae’r materion gwasanaeth arbennig hyn, ynghyd â phwysau chwyddiant drwy’r holl wasanaethau, yn dod yn fwyfwy anodd eu hariannu wrth i’n cyllid fethu dal i fyny â’r pwysau o ran chwyddiant, gwasanaethau a demograffeg. Mae lefel pwysau’r gyllideb yn ystod y flwyddyn yn lleihau ein lefel o arian at raid ar gyfer y dyfodol ac yn rhoi pwysau ar wytnwch ariannol y Cyngor pan mae’n wynebu’r sefyllfa ariannol a ragwelir o fewn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Er bod y rhagolygon ariannol yn ansicr, mae gan y Cyngor broses gyllidebol gadarn sy’n helpu i nodi’r gwasgfeydd hyn a chanfod arbedion a dulliau ariannu a fydd yn helpu i gynnal cyflwr ariannol y Cyngor i’r dyfodol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae’n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 1

DENBIGHSHIRE COUNTY COUNCIL REVENUE BUDGET 2023/24

Jan-24	Net Budget 2022/23 £'000	Budget 2023/24 Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Projected Outturn Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Net %	Variance Previous Report £'000
Housing and Communities	2,755	3,615	-793	2,822	4,213	-1,584	2,629	598	-791	-193	-6.84%	-209
Education and Children's Service	19,160	39,004	-16,988	22,016	37,986	-13,518	24,468	-1,018	3,470	2,452	11.14%	2,388
Corporate Support: Performance, Digital, Assets	6,966	11,831	-3,807	8,024	13,591	-5,894	7,697	1,760	-2,087	-327	-4.08%	-207
Corporate Support: People	3,868	6,304	-1,953	4,351	6,154	-1,987	4,167	-150	-34	-184	-4.23%	-149
Finance and Audit	3,323	5,324	-2,124	3,200	5,619	-2,581	3,038	295	-457	-162	-5.06%	-167
Highways and Environmental Services	17,275	30,928	-12,562	18,366	34,847	-15,328	19,519	3,919	-2,766	1,153	6.28%	919
Planning, Public Protection and Countryside	11,168	19,630	-7,480	12,150	20,258	-8,244	12,014	628	-764	-136	-1.12%	-138
Adult Social Care and Homelessness	44,174	74,291	-21,894	52,397	72,349	-18,067	54,282	-1,942	3,827	1,885	3.60%	1,938
Leisure - Retained Budgets	3,654	3,402	0	3,402	3,397	0	3,397	-5	0	-5	-0.15%	-5
Total Services	**112,343**	**194,329**	**-67,601**	**126,728**	**198,414**	**-67,203**	**131,211**	**4,085**	**398**	**4,483**	3.54%	**4,370**
Corporate	17,699	47,589	-29,271	18,318	46,696	-29,271	17,425	-893	0	-893	-4.87%	-391
Precepts & Levies	5,381	6,064	0	6,064	6,064	0	6,064	0	0	0	0.00%	0
Capital Financing	15,943	15,243	0	15,243	14,493	0	14,493	-750	0	-750	-4.92%	-750
Total Corporate	**39,023**	**68,896**	**-29,271**	**39,625**	**67,253**	**-29,271**	**37,982**	**-1,643**	**0**	**-1,643**	-4.15%	**-1,141**
Council Services & Corporate Budget	**151,366**	**263,225**	**-96,872**	**166,353**	**265,667**	**-96,474**	**169,193**	**2,442**	**398**	**2,840**	1.71%	**3,229**
Schools & Non-delegated School Budgets	**82,330**	**93,575**	**-9,135**	**84,440**	**101,785**	**-10,291**	**91,494**	**8,210**	**-1,156**	**7,054**	**8.35%**	**7,054**
Total Council Budget	**233,696**	**356,800**	**-106,007**	**250,793**	**367,452**	**-106,765**	**260,687**	**10,652**	**-758**	**9,894**	3.95%	**10,283**
Housing Revenue Account	**4**	**19,302**	**-18,380**	**922**	**18,710**	**-17,914**	**796**	**-592**	**466**	**-126**		**-108**

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 2 - Service Variance Narrative

Service	Variance Last Month £000	Variance This Month £000	Change £000	Description
Housing and Communities	**-209**	**-193**	16	Underspend due to vacancy management and maximisation of grants offset this month by minor variances.
Education and Children's Service	**2,388**	**2,452**	64	See body of report for summary. Overspend in children's social care (£2.490m) mainly due to placements costs, further increasing this month (£49k) due to new independent living and fostering placements. All placements have been costed to realistic timescales, however no allowance has been made for any further placements throughout the year. Underspend in Education services (-£38k) due to grant maximisation offset by further costs this month (£15k) in Additional Learning Needs.
Corporate Support: Performance, Digital, Assets	**-207**	**-327**	-120	Underspend due to in-year savings from vacancy management and reduced spend on supplies further increased this month by maximisation of income from grants and fees & charges.
Corporate Support: People	**-149**	**-184**	-35	Underspend, and increase this month, due to vacancy management.
Finance and Audit	**-167**	**-162**	5	Underspend due to vacancy management and maximisation of grants offset this month by minor variances.
Highways and Environmental Services	**919**	**1,153**	234	Overspend due to pressures in highways maintenance, streetscene and waste services increased this month due to new fleet vehicles and costs for winter maintenance.
Planning, Public Protection and Countryside	**-138**	**-136**	2	Underspend due to vacancy management. Current School Transport contracts are included in the projection, but risks remain as there is no allowance for any further emergency or discretionary transport requirements.
Adult Social Care and Homelessness	**1,938**	**1,885**	-53	See body of report for summary. The £1.885m overspend is due to an overall pressure in Adult Social Care (£1.041m) and in Homelessness (£0.844m). The pressures in Adult Social Care reduced slightly this month (-£54k). The pressures in Homelessness are due to the average length of stay and rate per night in temporary accommodation.
Leisure - Retained Budgets	**-5**	**-5**	0	Minor variances
Corporate & Miscellaneous	**-391**	**-893**	-502	Release of contingencies; pay and energy inflation and a further £502k for general inflation this month. See body of report for details
Precepts & Levies	**0**	**0**	0	See body of report for details
Capital Financing	**-750**	**-750**	0	Reduced capital financing costs in-year due to delayed expenditure on some capital projects. The position on capital financing is very much related to progress on capital projects and variances do not fully crystallise until the final outturn is known. Whilst in previous years any underspend on this budget has been carried forward to help support the capital programme, this will not be possible this year due to the level of overspend currently being reported on revenue.
Council Services & Corporate Budget	**3,229**	**2,840**	**-389**	

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Denbighshire County Council - Capital Plan 2022/23 - 2025/26

APPENDIX 3

Position to end January 2024

	2022/23 OUTTURN POSITION £000s	2023/24 ORIGINAL ESTIMATE £000s	2023/24 LATEST ESTIMATE £000s	2024/25 LATEST ESTIMATE £000s	2025/26 LATEST ESTIMATE £000s
Capital Expenditure					
Total Estimated Payments - Other	25,658	22,464	37,646	22,537	5,656
Total Estimated Payments - Major Projects:					
Housing Improvement Grants	1,303	1,500	1,912	0	0
Highways Maintenance	4,713	4,713	4,484	1,004	0
Central Prestatyn Coastal Defence Scheme	496	16,420	11,183	9,199	5,216
Central Rhyl Coastal Defence Scheme	626	35,052	31,751	24,340	9,309
Rhyl Queens Market Redevelopment	3,662	2,848	2,708	175	0
Waste Service Remodelling	4,372	8,847	11,687	0	0
Contingency		500	329		
Total	**40,830**	**92,344**	**101,700**	**57,255**	**20,181**
Capital Financing					
External Funding	26,922	21,253	31,390	15,947	5,497
Receipts and Reserves	2,329	3,980	7,033	738	0
Prudential Borrowing	11,579	67,111	63,277	40,570	14,684
Unallocated Funding	0	0	0	0	0
Total Capital Financing	**40,830**	**92,344**	**101,700**	**57,255**	**20,181**

Note: 2023/24 Original Estimate is the position as approved by Council on 28 February 2023

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag

Appendix 4

Major Capital Projects Update – January 2024

Rhyl Queens Market Redevelopment	
Total Budget	£13.253m
Expenditure to date	£12.847m
Estimated remaining spend in 23/24	£0.231m
Future Years' estimated spend	£0.175m
Funding	WG £8.060m DCC Asbestos £0.272m. DCC £4.921m
Narrative: Construction commenced on Monday 15 August 2022 and is scheduled to handover w/c February 12th 2024. Options for operating the Queen's Market is being progress. The Council's Facilities Management Team will be responsible for the building in the interim, with the support of the Housing Maintenance Team.	
Forecast In Year Expenditure 23/24	£2.708m

Waste Service Re-modelling	
Total Budget	£21.992m
Expenditure to date	£15.980m
Estimated remaining spend in 23/24	£6.012m
Future Years estimated spend	£0
Funding	WG £12.022m, DCC £9.970m

Narrative:

A number of work streams are being taken forward including:

- Work is ongoing with Phase 2 of the construction of the new waste transfer station (WTS) at the Colomendy Industrial Estate in Denbigh. Completion is currently anticipated in March 2024.
- Permit application for new WTS - NRW issued a Permit on 14th December 2023.
- At present working towards a go live of the new recycling collections model in early June 2024 subject to recruitment of new staff required to serve the new model.
- In advance of the main service change, a roll out of AHP weekly collections for those who wish to sign up was launched at the end of September 2023 in an initial Pilot area (LL16 / LL17). Sign-up launched County wide in January 2024 for implementation in June 2024 in conjunction with the switch to the new recycling collections model.
- Specification and procurement of the new fleet required to support the new model has been completed with delivery of this new fleet from start of 2024 ahead of the roll out of the new service to allow for commissioning and training on the new fleet before it goes operational in June.
- Procurement of the new containers complete and deliveries to DCC have commenced ahead of roll out in 2024 from the end of February through to end May to deliver the new containers to households ahead of the go live switch to the new recycling collections model in June.
- A number of mobilisation and communication activities are ongoing to prepare for the service change and include developing the new collection routes; planning for any staffing changes/requirements and ongoing engagement and communication with stakeholders and residents.

Forecast In Year Expenditure 23/24	£11.687m

Sustainable Communities for Learning – Band B	
Total Budget	£51.9m
Expenditure to date	£1.176m
Estimated remaining spend in 23/24	£0.417m
Future Years' estimated spend	£50.307m
Funding	WG £36.1m, DCC £15.8m

Narrative:

The various schemes included within Band B of the Sustainable Communities for Learning Programme in partnership with Welsh Government are progressing as follows.

Ysgol Plas Brondyffryn
In September 2023 Cabinet approved to proceed to submit a planning application for development on the Ystrad Road site. Work on the project is progressing with a view to a formal submission of the planning application during 2024.

The **Denbigh High** project is linked to the Ysgol Plas Brondyffryn scheme. The design brief is currently being developed with the view of commissioning concept designs for the site. As part of the process discussions are taking place with the school.

Ysgol Bryn Collen / Ysgol Gwernant in Llangollen
Further design work is being commissioned to progress the project.

Ysgol Pendref
Further feasibility work with input from the school will review options to create a concept design which identifies the preferred solution for the project.

All the projects under Band B are required to meet Net Carbon Zero requirements and Welsh Government have agreed to meet these additional costs to an agreed benchmark. Discussions have also taken place with Welsh Government regarding likely cost pressures for individual projects and how this will impact on the overall programme affordability. The 4 Band B projects will need to be considered as part of the next phase of the delivery of Sustainable Communities for Learning Programme whereby a rolling programme of projects will need to be submitted to Welsh Government in early 2024.

Forecast In Year Expenditure 23/24	£0.640m

Central Prestatyn and Central Rhyl Coastal Defence Schemes – Construction Phase	
Total Budget	Prestatyn £26.094m Rhyl £66.026m
Expenditure to date	Prestatyn £9.488m Rhyl £21.136m
Estimated remaining spend in 23/24	Prestatyn £2.191m Rhyl £11.240m
Future Years' estimated spend	Prestatyn £14.415m Rhyl £33.650m
Funding	Prestatyn: WG £22.18m; DCC £3.914m Rhyl: WG £56.122m; DCC £9.904m

Narrative:

Prestatyn

Construction has commenced by Balfour Beatty and is scheduled to finish September 2025.

Aggregate has been placed to embankment, remedial works to the existing promenade stepped revetment, installation of offices at the east end of the scheme and development of the detailed design for the refurbishment of Rhyl Golf Club. Costs relating to the refurbishment of the golf club are still being reviewed and will be discussed at the January Board meeting. Stage 2 construction of the bund is due to be completed at the end of February and then there will be a period of dormancy (6-9months depending on weather conditions).

Rhyl

Construction has commenced by Balfour Beatty and is scheduled to finish October 2025.

Agreements with SC2 and the Kiosk owners have now concluded, negotiations continue with the SeaQuarium. All livestock were removed by January 5th 2024 so that construction can now continue within the previously restricted area.

Forecast In Year Expenditure 23/24	Prestatyn £11.183m Rhyl £31.751m

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod	Eitem (disgrifiad / teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
19 Mawrth	1	Pennu Ffioedd Cartrefi Gofal 2024/25	Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet ar gyfer Strwythur Ffioedd 2024/25	Oes	Y Cynghorydd Elen Heaton Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad – Nicola Stubbins / Ann Lloyd
	2	Cymunedau Dysgu Cynaliadwy - Rhaglen Dreigl	Cymeradwyo’r cynigion drafft ar gyfer cam nesaf y rhaglen Cymunedau Cynaliadwy ar gyfer Dysgu i’w cyflwyno i Lywodraeth Cymru	Oes	Y Cynghorydd Gill German Swyddog Arweiniol – Geraint Davies Awdur yr Adroddiad - James Curran
	3	Adroddiad Cyllid	Rhoi’r wybodaeth ddiweddaraf i’r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I’w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	4	Eitemau o’r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw’r Cabinet	I’w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod		Eitem (disgrifiad / teitl)	Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
23 Ebrill	1	Prosiect Archifau Gogledd Ddwyrain Cymru	Diweddaru'r Cabinet ar ganlyniad cais NLHF, ac i ofyn am benderfyniad ynglŷn â'r camau nesaf	Oes	Y Cynghorydd Emrys Wynne Swyddog Arweiniol – Liz Grieve Awdur yr Adroddiad - Craig Berry/Sian Lloyd Price
	2	Asesiad Drafft o Farchnad Dai Lleol Sir Ddinbych	Ceisio cymeradwyaeth y Cabinet o'r asesiad i'w gyflwyno i Lywodraeth Cymru	Oes	Y Cynghorydd Rhys Thomas Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Angela Loftus/Sue Lewis
	3	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	4	Eitemau o'r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw'r Cabinet	I'w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
21 Mai	1	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod	Eitem (disgrifiad / teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
			ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor		Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	2	Eitemau o'r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw'r Cabinet	I'w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
25 Mehefin	1	Hunan-asesiad y Cyngor o'i Berfformiad 2023 i 2024 (diwedd blwyddyn)	Ystyried adroddiad gan y Tîm Cynllunio Strategol i gymeradwyo'r Hunanasesiad Perfformiad 2023 - 2024.	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Helen Vaughan-Evans, Iolo McGregor, Emma Horan
	2	Strategaeth Cyngor Sir Ddinbych ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol (2021-2030) wedi'i hadolygu a'i diweddaru	Cyflwyno dogfen Strategaeth ar Newid Hinsawdd a Newid Ecolegol wedi'i hadolygu a'i diweddaru er mwyn i'r Cyngor benderfynu p'un a ddylid ei mabwysiadu	Oes	Y Cyng. Barry Mellor / Liz Wilcox-Jones / Helen Vaughan-Evans
	3	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Cyfarfod	Eitem (disgrifiad / teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad gan y Cabinet (oes/nac oes)	Awdur – Aelod arweiniol a swyddog cyswllt
			ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor		Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	4	Eitemau o'r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw'r Cabinet	I'w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu
30 Gorffennaf	1	Adroddiad Cyllid	Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cabinet am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor	I'w gadarnhau	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Liz Thomas
	2	Eitemau o'r Pwyllgorau Craffu	Ystyried unrhyw faterion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu er sylw'r Cabinet	I'w gadarnhau	Swyddog Arweiniol – Cydlynwyr Craffu

EITEMAU'R DYFODOL

19	Y wybodaeth ddiweddaraf am	Ystyried adroddiad gan y Tîm Cynllunio	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis

Cynllun Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet

Tachwedd	Hunanasesiad y Cyngor o'i Berfformiad – Gorffennaf i Medi (QPR2)	Strategol i gymeradwyo'r Hunanasesiad Perfformiad Gorffennaf - Medi.	Swyddog Arweiniol / Awdur yr Adroddiad - Helen Vaughan-Evans, Iolo McGregor, Emma Horan

Nodyn i swyddogion – Terfynau Amser i'r Cabinet

Cyfarfod	***Terfyn Amser***	*Cyfarfod*	***Terfyn Amser***	*Cyfarfod*	***Terfyn Amser***
20 Chwefror	***6 Chwefror***	*19 Mawrth*	***5 Mawrth***	*23 Ebrill*	***9 Ebrill***

Diweddarwyd 09/02/2024 - KEJ

Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet.doc

Mae tudalen hwn yn fwriadol wag